פרייז 10 גראשען

היינט 8 זייטען

NAJER FOLKSBLAT

Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem.

נייער פאלקסבלאט

№ 193 | לאדז, דינסטאג, כ״ה אב תר״צ | אכטער יאהרגאנג | Łódź, Wtorek, 19 sierpnia 1930 r. | № 193

דרוק פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71 — Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

וואהל-ראזונג פון די דייטשע קאנסערוואטיסטען —
רעוויזיע פון די טראקטאטען און אויסבעסערונג פון דער פויליש-דייטשער גרעניץ

ת'יעז, 18 (ספ. טעל.) די קאנסערוואטיווע פאלקס-פארטיי האט פערעפענטליכט איהר וואהל-אויפרוף, אין וועלכען עס איז ארויסגעשטעלט געווארען פאל-גענדער וואהל-פראגראם: רעוויזיע פון די טראק-טאטען, אויסבעסערען די אונגערעכטע גרעניץ-בעשטי-מונג אין מזרח, צוריקגעבען דאס סאאר-געביט, ענט-וואפענונג פון די מלכות, גלייכבערעכטיגונג פון דייטש-לאנד צווישען די פעלקער און פערשידענע אנדערע ווירטשאפטליכע פאדערונגען.

ווי עס איז צו זעהען פון דאזיגען וואהל-אויפרוף, פאדערען ווייטער די דייטשע שאוויניסטען, נישט קו-קענדיג אויפ'ן שטורעם פון פראטעסטען, וואס מיניס-טער טרעוויראנוס'עס רעדע האט ארויסגערופען אין דער גאנצער וועלט און אויך דעם ענטשידענעם פראטעסט פון דער פוילישער רעגירונג, זייער העצערישע פרא-פאגאנדע וועגען די מזרח-געביטען.

דערהרגעט געווארען אונטער די רעדער פון א צוג

ראהאם, 18 (טעלעפאניש). אויף דער היגער באהנסטאנציע איז צערהאקט געווארען אונטער די רעדער פון צוג דאס יודישע מיידעל רוזע מישאל-קא און איז דערהרגעט געווארען אויפ'ן ארט.

בעראובט א יודישען יובילער
אויף 25 מיליאן זלאטעס

ראדאם, 18 (טעלעפאניש). באנדיטען זענען איבערגעפאלען דאס געשעפט פון יודישען יובילער שמואל װארשאווער און צוגערויבט בידושטעריע אויף א סומע פון 25 טויזענד זל.

דער בירגער-קריג אין כינא
דאס רעגירונגס-מיליטער האט פערנומען טסינאנפו

לאנדאן, 18. (אטא) דער קאמאנדאנט פון גענעראל-שטאב פון דער נאנקינגער רעגירונג מעלדעט, אז דאס רעגירונגס-מיליטער האט נאכ'ן פערנעמען טסינאנפו, פערכאפט דעם ארסענאל, אין וועלכען עס האבען זיך געפונען 100 הארמאטען און דריי הונדערט טויזענד ביקסען.

בערלין, 18. (אי) דאס נאנקינגער מיליטער האט פערנומען טסינאנפו.

נישט קוקענדיג אויף דעם נישט בעדייטענדען זיג פון רעגירונגס-מיליטער, איז זייער לאגע נישט קיין גינסטיגע. אין די שכנות'דיגע שטעטלעך הערשען ווייטער די קאמוניסטען און פיהרען איין א סאוויעטען-סיסטעם. דער גענעראל טשאנג-קיי שעק זאמעלט צונויף די לעצטע רעזערווען. א חוץ דעם גראסירען באנדיטען-באנדעס. א אבטהיילונג פון א באנ-דיטען-באנדע האט פערנומען די זומער-רעזידענץ פון טשאנג-קיי-שעק.

דאס רעגירונגס-מיליטער פיהרט אויך מאסען-עקזעקוציעס.

די שיף „טאהיטי" איז אונטערגעגאנגען
די 148 פאסאזשירען און 104 מאטראסען זענען אויפגענומען געווארען פון אמעריקאנישער שיף

לאנדאן, 18 (טאג) די שיף „טאהיטי", וועל-כע האט זייט שבת גערופען הילף איז אונטערגע-גאנגען. די 148 פאסאזשירען און די שיפס-מאנשאפט וואס איז בעשטאנען פון 104 מאן זענען אויפגע-נומען געווארען פון דער אמעריקאנישער שיף „ווענ-טורא", וועלכע איז אנגעקומען אויפ'ן ארט פון דער קאטאסטראפע זונטאג ביינאכט.

249 קרבנות פון אויטא-קאטאסטראפעס
אין משך פון 4 טעג

פאריז, 18 (ספ. טעל.) אין משך פון די לעצטע 4 טעג פון די גרויסע פראנצויזישע פייערטעג, וואס האבען זיך אנגעהויבען דעם 14. אויגוסט זע-נען שוין געשעהן פיל אויטאמאביל-פאלען. נאר פון אויטא-קאטאסטראפעס זענען 36 פערזאנען דערהרגעט געווארען און 183 שווער, אדער לייכט פערוואונדעט.

נייע רעוועלאציעס וועגען די סאוויעטען
דאס מאל פערעפענטליכט זיי סאמאילאוו

בערלין, 18 (ספ. טעל.) דער געוועזענער סאוויעטישער האנדעלספארשטעהער אין וויען סא-מאילאוו, דערוועלכער ווערט פון די סאוויעטען בעשול-דיגט, אז ער האט דעפראודירט 20 טויזענד דאלאר איז איצט ארויסגעטרעטען מיט רעוועלאציעס וועגען די סאוויעטען.

סאמאילאוו דערצעהלט, אז אין ראטגיב האבען די סאוויעטען א צענטראל, וואוהין עס ווערען פערנארט די סאוויעטישע בעאמטע, וועלכע זענען ווידערשפעניג דער סאוויעטישער רעגירונג, און דארט ווערען זיי מיט געוואלד פערשלעפט קיין סאוויעטען-רוס-לאנד און דארט דערהרגעט.

סאמאילאוו ערקלערט, אז א גאנצע רייהע סאוויעטישע בעאמטע זענען שוין אויף אזא אופן פער-שלעפט געווארען קיין רוסלאנד און דארט דערהרגעט געווארען.

דערשאסען 4 פערזאן
פאר אויפקויפען זילבערנע מטבעות

בערלין, 18 (ספ. טעל.) צוליב דעם חשד אין אויפקויפען זילבערנע מטבעות זענען אין סאוויעט-רוסלאנד דערשאסען געווארען 4 פערזאן.

אין די מאטיוען צום פסק-דין איז אנגעגעבען געווארען, אז די פערמשפטע האבען ארומגע-נארט רוסען דאס פערטרויען צו דער סאוויעטישער וואלוטע.

הונגער-אונרוהען אין ניו-יארק
ארבייטער שטורמען די ארבייטס-פערמיטלונגס-ביורא

ניו-יארק, 18 (טאג) היינט איז דערפאר'ן האבען הונדערט טויזענד ארבייטסלאזע, געטריבען צו פערצווייפ-לונג צוליב'ן הונגער, געשטורמט די ניי-געעפענטע אר-בייטס-פערמיטלונגס-ביורא.

די ארויסגערופענע פאליציי האט צוריקגעשטעלט די ארדנונג. מעהרערע ארבייטער זענען לייכט פער-וואונדעט.

מארשאל פילסודסקי דארף איינפיהרען נארמאלע ארדנונג אין דער מלוכה
אזוי ערקלערט סיים-מארשאלעק דאשינסקי

קראקא, 18 (טעלעפאניש) דא איז פארגעקו-מען די פייערליכע ערעפענונג פון אן ארבייטער-הויז פון די פ. פ. ס.

מיט א רעדע איז אויך ארויסגעטרעטען דער סיים-מארשאלעק דאשינסקי, וועלכער האט צווישען אנדער. געזאגט, אז פוילען איז פערוואנדעלט געווארען אין א פאליציישע מלוכה.

עס איז שוין די העכסטע צייט, האט דאשינסקי פערענדיגט, אז מארשאל פילסודסקי זאל צורייסען מיט זיין איצטיגער פאליטיק און זאל איינפיהרען א נארמאלע ארדנונג אין לאנד.

קריזיס אין דער אראבישע עקזעקוטיווע
קאנקורענץ-קאמף צווישען דעם גרויס-מופתי און סעקרעטאר פון דער עקזעקוטיווע

ירושלים (ספ"א טעלעגראפיש). דער סעק-רעטאר פון דער אראבישער עקזעקוטיווע אבדול האדי האט דעמאנסטראטיוו פון זיין אמט און זיך אפגעזאגט פון אמט אלס מזכיר פון העכסטען מוסולמענישען ראט.

אין צוזאמענהאנג דערמיט שטעהט פאר א קרי-זיס אין דער אראבישער עקזעקוטיווע.

די דימיסיע פון אבדול האדי זאל זיין א רעזול-טאט פון די בעמיהונגען פון גרויס-מופתי, וועלכער שרעקט זיך פאר דעם וואקסענדען איינפלוס פון אבדול האדי.

אבדול האדי זאל זיך אנשליסען אין דער גרופע וואס שטעהט אין דער אפאזיציע צום גרויס-מופתי.

דער אויפשטאנד פון די אפרידען ווערט ליקווידירט

לאנדאן, 18 (טאג) לויט די לעצטע ידיעות וואס זענען אנגעקומען קיין קאראבי פון דער אינדי-שער צפון-מערב'דיגער גרעניץ ציהען זיך די אפרי-דען צוריק.

אין דער געגענד פון פעשאוואר זענען אלע אפ-רידען פערשוואונדען געווארען.

לאנדאן, 18 (ספ. טעל.) א דאנק דעם אינ-טענסיווען באמבארדירען האט זיך די לאגע ביי פע-שאוואר געענדערט לטובת די ענגלענדער. די אפרי-דען האבען נישט געקאנט אויסהאלטען דאס באמבארדיר-ונג פייער פון די עראפלאנען און די אטאקעס פון די 6 באטאליאנען מיליטער, וואס זענען לעצטענס אנגעקומען און זיי האבען געמוזט פערלאזען די בערג ארום פעשאוואר.

די פערבינדעטע שבטים פון די אפרידען האבען נישט אויסגעהאלטען דעם דרוק פון די ענגלענ-דער, זיי האבען פערלאזען די [illegible] און צוריק-געצויגען אין די בערג.

ארום דעם געהיימנישפולען אטענטאט אויף לעמבערג
שיער נישט דערפיהרט צו א באהן-קאטאסטראפע. — ארעסטען אין לעמבערג

לעמבערג, 18 (טעלעפאניש). וועגען דעם געהיימנישפולען אטענטאט אין מזרח-גאליציען מיט איבעררייסען די טעלעפאן און טעלעגראפען-פערבינ-דונג דערוויסט מען זיך נאך פאלגענדע פרטים:

א פאר מינוט נאך 12 א זייגער ביינאכט האט די לעמבערגער פאסט, ווי אויך די באהן פעסטונג-שטעלט, אז אלע טעלעפאן און טעלעגראפען דראה-טען, וואס פערבינדען לעמבערג מיט דער אויסען וועלט זענען איבערגעריסען געווארען. גלייכצייטיג האט זיך ארויסגעשטעלט, אז עס זענען צושטערט געווארען אלע סיגנאל-דראהטען אויף דער באהן.

צוליב דעם, וואס עס האבען געדארפט אנקו-מען א רייהע צוגען קיין לעמבערג האט די באהן מאכט תיכף ארגאניזירט פאטרולען, וואס זאלען אכטונג געבען אויף די צוגען.

די ליניע פאריז-קורירער בערלין—בוקארעשט איז צוליב'ן מאנגעל פון די סיגנאלען נאר אין לעצטען מאמענט געווארען צוגעריסט און נאר דורך א נס איז אויסגעמיטען געווארען א שרעקליכע קאטאס-טראפע.

בעת דער אויספארשונג, וואס איז ארומגע-פיהרט געווארען איז אין שאלה ארעסטירט געווא-רען א בעאמטער, ער האט ערקלערט, אז ער איז געשלאפען אין וואלד און ארום 12 א זייגער האט ער בעמערקט 4 יונגעלייט, וועלכע האבען גערעדט אוקראיניש. איינער פון די יונגעלייט איז ארויפגע-קלעטערט אויף א סלופ און שנעל איבערגעשניטען די דראהטען.

די פרטים פון דער ווייטערדיגער אויספארשונג ווערען געהאלטען בסוד. אין משך פון נעכטיגען טאג זענען אין לעמבערג ארעסטירט געווארען 21 פערזאן.

גערואלדיגע בערואפענונג אין דער לופט

אמעריקא בויט 200 מיליטערישע עראפלאנען יעהרליך.— 25 מיליאן פונט שט.
אויף צו פערשטארקען דעם לופט-פלאט פאדערט דער יאפאנישער גענעראל-שטאב

לאנדאן, 18 (ספ. טעל.). פון וואשינגטאן מעלדעט מען, אז די אמעריקאנישע רעגירונג גרייטעט צו א פלאן אויסצובויען דעם לופט-פלאט, וואס זאל דורכגעפיהרט ווערען אין משך פון 5 יאהר.

דער אמעריקאנער לופט-פלאט וועט יעהרליך פערגרעסערט ווערען מיט 200 נייע מיליטערישע אעראפלאנען, וואס וועלען צוגעטיילט ווערען צום פלאט.

דער נייער פלאן זעהט פאר, אז 20 אינטער-וואסער שיפלעך פון נייעם טיפ, וואס רופען אן דער נאוועגנטסטער צייט געבויט ווערען וועלען פאר-זעהן ווערען מיט אעראפלאנען.

לאנדאן, 18 (טאז) דער יאפאנישער גענעראל-שטאב איז שטארק בעאונרוהיגט געווארען, צוליב דער אקעאן רייזע פון דער ענגלישער לופט-שיף „ר. 100".

דער גענעראל-שטאב פאדערט פון דער רעגירונג א בעדייטענדע פערשטארקונג פון די לופט-פלאט. אין דעם נייעם בודזשעט זאלען אויף דעם צוועק בעשטימט ווערען ספעציעל 25 מיליאן פונט שטערלינג.

בעריכט פון דער כותל-מערבי-קאמיסיע
וועט פערטיג ווערען אין אקטאבער

גענף, 18 (יט"א טעלעגראפיש) דער מיטגליד פון דער כותל מערבי-קאמיסיע ריכטער טשארל באַרד, וועלכער איז געקומען קיין גענף, האט מיטגעטיילט דעם פארשטעהער פון יט"א, אז דער בעריכט פון דער כותל מערבי-קאמיסיע וועט פערטיג ווערען ענדע אקטאבער און ער וועט איבערגעגעבן ווערען דער ענגלישער רעגירונג.

דער בעריכט ענטהאלט זעהר א רייכען מאטעריאל.

דיקטאטארישע פלענער פון עגיפטישען קעניג פואד
ער וויל פערקלענערן די צאהל דעפוטאטען אין פארלאמענט

לאנדאן, 18 (טאז) דער עגיפטישער קעניג פואד האט בדעה צו ענדערן די קאנסטיטוציע מיט'ן ציל צו פערפעסטיגען זיין דיקטאטארישער רעגירונג.

די הויפט-ענדערונג וועט בעשטעהן אין פער-קלענערן די צאהל דעפוטאטען אין פארלאמענט פון 250 אויף 100, דערביי וועט איין דריטעל פון דער דאזיגער צאהל נאמינירט ווערען און די איבעריגע וועלען אויסגעוועהלט ווערען פון פער-טרויאונגס-מענער פון דער בעפעלקערונג.

דער פלאן פון ענדערן די קאנסטיטוציע ווערט אונטערשטיצט פון דעם איצטיגען פרעמיער סידקי פאשא.

א לופט-רייזע פון ענגלאנד קיין אינדיען
וועט מאכען א צווייטע ענגלישע לופט-שיף „ר. 101"

פאריז, 18 (טאז) די נייע ענגלישע לופט-שיף „ר. 101" זאל אונטערנעהמען א לופט-רייזע פון ענגלאנד קיין אינדיען.

די שיף איז פון דעמזעלבען טיפ, וואס „ר. 100", וועלכע האט איצט געמאכט די רייזע פון ענגלאנד קיין קאנאדע און צוריק.

ווי עס מעלדעט דער ארגאן פון דער ענגלישער ארבייטער-פארטיי זענען שוין קיין אינדיען ארויס געפאהרען ענגלישע מעכאניקער און אינזשענערען, בכדי צו מאכען אלע פארבערייטונגען. ביי קאירא וועט צו דעם צוועק אויסגעבויט ווערען א מאסט פון 70 מעטער הויך.

געשטארבען איליא ריעפין

העלסינגפארס, (ספ.טעל.) אין קלאקאלא (פינלאנד) איז אין עלטער פון 86 יאהר געשטארבען דער בעריהמטער רוסישער מאלער איליא ריעפין.

נייער רעקארד
4 וואכען זיך געהאלטען אין דער לופט

לאנדאן, 18 (טאז) די צוויי אמעריקאנישע פליהער רושעקסאן און אבריען, וועלכע האבען זיך אונטערגענומען צו שלאגען א רעקארד פון האלטען זיך אין דער לופט 1000 שעה, האבען געמוזט איבעררייסען זייער פליה, צוליב א דעפעקט אין מאטאר.

די לופט-פליהער האבען געשלאגען דעם רעקארד פון די פריהערדיגע הונטער מיט 90 שעה, ווייל זיי האבען זיך געהאלטען אין דער לופט 640 שעה.

א אויטאבוס אריינגעפאלען אין א טייך
8 פאסאזשירען זענען דערהרגעט געווארען

בערלין, 18. (טאז). געכטען פארנאכט אין נעבען ספינגעלוואלד אין טשעכא-סלאוואקיע, פאר-געקומען א שרעקליכע אויטא-קאטאסטראפע, וואס האט געקאסט דאס לעבען פון 8 פערזאן. א אפענער פאסט-אויטאבוס, וואס האט געפיהרט פאסא-זשירען, איז אריינגעפאלען אין טייך. 8 פאסאזשירען זענען דערטרונקען געווארען.

צו דער פערלאבונג פון מיין פריינד
חיים הענדעלעס
מיט פרל. רוטא גאטהעלף
ווינש איך א גליקליכע צוקונפט און א סך ברכות.
שמחה גליקסמאן

Dr. Niewiaźski
צוריקגעקעהרט
נעמט אן פון 8–10, 1–3, 5–9.

מזל-טוב
ווינשען מיר אונזער געעהרטען סעקרעטאר
פנחס הורוויטש און פרוי
צום געבורט פון זייער זוהן, זיי זאלען דערלעבען פון איהם פיל נחת און האבען א גרינגע ערציהונג.
די פערוואלטונג פון שאכער-סעקציע
ביים צענטר. קליינהענדלער-פעראיין, פאמארסקא 15.

2 מעדלעך
צו נייהען טריקא-וועש ווערען געזוכט. צו מעלדען זיך אלטשטאדט 1 ביי לובאכינסקי.

אב'ארט צו שלאפען
פאר א ג'אנשטענדיגען יונגענמאן, איז אפצוגעבען. צו ערפאהרען פיעטריקאווער 33, אויפ'ן 2. הויף, פארטער.

שייטלען
צו מעסיגע פרייזען צו בעקומען ביי
פארושוצקא קאמיענא 5

2 קוואליפיצירטע
האנדנייהערינס
פון הויזען מאגאזין (גרינבוים'ס ווערקשטעל)
זוכען ארבייט
אדרעס אבצוגעבען אין אדמיניסטר. פאר „W"

הסתדרות „מזרחי" „וצעירי מזרחי", בלודז
קילינסקי 44.
יזכור עם ישראל את הגבורים והקדושים שנפלו...!
היינט, דינסטאג, כ"ה מנחם אב, 19-טען אויגוסט, 8.15 אוונד פינקטליך, קומט פאר
א יזכור-אוונד
געווידמעט דער ערשטער יאהרצייט פון אונזערע געפאלענע גבורים און קדושים אין ארץ-ישראל. מיט רעדעס וועלען ארויס-טרעטען די ה"ה הרב גוטקאווסקי, ב. מארעק א. אנד. ווי אויך א פייערליכע הזכרה אויסגעפיהרט דורכ'ן בעוואוסטען חזן ה' זילבערפעניג.
איינגאנג פריי!

דער טישלער-צעך ברזשעזשינער 7
רופט א פערזאמלונג
היינט, דינסטאג, דעם 19/8 פינקטליך 8 א זייגער אוונד.
פון אלע טישלער-מייסטער מיטגלידער אין נישט מיטגלידער. ווענען די טרויריגע פאך-לאגע, צוליעב דער וויכטיגקייט פון דער פערזאמלונג ביטע פינקטליך צו ערשיינען.
די פערוואלטונג.

וויכטיג פאר שניידער-מייסטער און קאנפעקציאנערן!
מיר טיילען מיט, אז צוליב דער בעקוועמליכקייט פאר דער געעהרטער קונדשאפט האבען מיר איבערגעטראגען אין א פערגרעסערטע לאקאל אין זעלבען הויז פראנט דאס 3-טע געוועלב אונזער
שניידער-צודאטען-געשעפט
וואו מיר בעזיצען אויף לאגער צום ווינטער-סעזאן א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע

פאלטען-פוטערס	אלפאגאס	סאמט-קעלנער
סאטינען,	זיידענע פוטערס	ספעציעל אפטיילונג פון
וואטעלינען,	ראססהאר	דאמען
וויסטאריעס,	קעפער	הערען
בעק	קרוע	קינדער
ערמעל-פוטער	מושלין	קנעפ
ולאשנאקא	לייווענד	גארנע

קומט און איבערצייגט אייך! מיט אכטונג
BAZAR KRAWIECKI 8 נאוואמיעסקא 8
פראנט-געוועלב
אין הויז ווי עס געפינט זיך דאס טוך-לאגער פון בנימין מאראקא
בעמ.: פאר בעשטעלטע שניידער ספעציעלען ראבאט.

קלאנג-פילם-טעאטער
Casino
היינט בענייאונג פון מעכטיגען מייסטערווערק פון שפיל און רעזשי א. נ.:
ליבהאבער
(לעדערנע מאסקע)
אין די הויפטראלען:
VILMA BANKY
i RONALD COLMAN
אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע און לאנד-אקטואליטעטען.
אנהויב פון די סעאנסן 4.30, 6, 8 און 10 אוונט.
פרייזען פון די פלעצער אויפ'ן ערשטען סעאנס פון 1 זל. און 2 זל. אויף די איבעריגע סעאנסען 1 זל., 2 זל. און 3 זל.

אויסערגעוועהנליכע איבערראשונג פאר'ן לאדזער פובליקום!
די פאפולערע און קאנקורענצלאזע פערפומעריע פירמע ד. מארקוס אין לאדז, פיעטריקאווער 59, טעל. 128-02, האט פארגעבריייט איבערראשענדע סורפריזען פאר דער בעעהרטער קונדשאפט. יעדער קונדע בעקומט ביים קלענסטען איינקויף געצליך גראטיס א שטיק טואלעט-זייף מיט א שאכטעל שוה-פאסטע. אויסערדעם ווערען אלע קאסמעטישע ארטיקלען בערעכענט צו שטרענגע פאבריקס-פרייזען. ווער עס קויפט ביי מיר איינמאל, בלייבט אויף טשענדיג מיין קונדע. געדענקט די אדרעס.

שטאטיש טעאטער
ציגעל-גאס 63.
גאסטראלן פון דער ווילנער טרופע
יאר XV — אנט. מ. מזאה. — יאר XV
היינט, דינסטאג, דעם 19-טען אויגוסט, 8,45 א זייגער אוונט
„גנבים"
מארגען, מיטוואך, דעם 20-טן אויגוסט „דער עיקר"
פרייטאג, דעם 22-טן, ערשטע אויפיהרונג פייערליכע פרעמיערע „דער גולם" פון ה. לייוויק.

7-kl. Szkoła
dla żyd. inteligencji (Zakład Freblowski)
KACENELSON-NACHUMOW
ul. POMORSKA 20 tel. (183-40). Zapisy w godz. od 4–7 p.p
7-קל. שולע און פרעבלשולע פאר קינדער פון יוד. אינטעליגענץ
קאצענעלזאן-נאחומאב
פאמארסקא 20 טעל. 183-40. איינשרייבונגען פון 4 ביז 7 נאכמיטאג
די שולקאנצעלאריע נעהמט אן איינשרייבונגען פון קנאבען און מיידכען וואס זענען אין שולצוואנג, אין פארבערייטונגס-קלאס (A°) ווערען אנגענומען קינדער פון 5½ יאהר. אין פרעבלשולע (שפיל-שול) קינדער פון 3-7 יאהר
די אונטעררריכטס-שפראך אין שולע, ווי אויך אין פרעבלשולע איז פויליש. מיר מאכען א פערגרעסערטער קורס פון העברעאיש און אלע למודי-קודש אונטער דער פערזענליכער הנהלה פון
ר' יעקב בנימין קאצענעלזאן
פיר מעדכען א ספעציעלער קורס פון טענץ, ריטמיק, פלאסטיק לויטן פראגראם פון מאנץ-שולען פאר קינדער אונטער פאכמענישער ליימונג
פיר פיזיש שוואכע קינדער, ווי אויך פיר אונבעמיטעלטע ווירד ערמעסיגט א נאכמיטאג שולע — ביז 50% בילינער — נאכמיטאג פרעבעלשולע

לאדז. 19. אויגוסט 1930

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז. 19 אויגוסט 1930

אנומעלט און איצט

דער יוד „האט צייט“...

אין דער בעציהונג פון אונזערע שכנים, די פאָליאקען צו אונז קען מען זעהן א מין צונויפמיש פון מיטעלאלטער מיט'ן מאדערניזם.

אונטער'ן צארישען רעזשים איז דער אנטאגאניזם געגען יודען געווען א ברייטצוגיגער, א כללישער. דער אמאליגער יודישער געזעצגעבער האט געהאט פאר'ן אויג דעם יודישען ציבור, אבער נישט דעם פרט, דעריבער איז מעגליך געווען, אז ביי די סאמע דראקאנישע גזרות זאל דער יודישער יחיד מאכען א גוטען לעבען אין עקאנאמישען זינען.

חוצדעם האט מען דעם יודען גערודפט בלויז יורידיש, אדמיניסטראטיוו, אבער נישט קולטורעל און נישט געזעלשאפטליך.

דער פראגרעס און דער אימפעט פון לעבען האבען נישט איבערגעיאגט די יודישע מעגליכקייטען. דעריבער האט דער יוד „איינמאשטשענדיג“ זיך אין די פרייטע ראהמען פון די געזעצען געקענט געהן אין פוסטריט מיט'ן אלגעמיינעם פראגרעס און נישט בלייבען הינטערשטעליג.

היינט בעגעגענען מיר זיך אפט מיט די פערהעלטענישען פון מיטעלאלטער, ווען די געזעצען פון די צעכען און פון די מאגדענבורגער פריוויליגיעס פלעגען דערגיין די יאהרען איטליכען יודען בעזונדער, טויזענדער אויגען קוקען אויף א יודען, דרינגען אריין אין זיין לעבען און שטעלען צונויף אזעלכע געזעצען וואס זאלען אהם מאכען אלץ ענגער און אלץ שווערער דעם ווייטערדיגען אויפקום.

דער אנגריף געהט אי אויפ'ן כלל, אי אויפ'ן פרט.

חוצדעם קעמפט מען געגען אונז נישט בלויז מיט מיטלען פון מיטעלאלטערליכער קליינליכקייט, נאר אויך מיט די געצייג פון מאדערנעם פראגרעס פון טעכנישע פערפולקומונגען.

און ווי שטעהען מיר אינ'ם דאזיגען קאמף? מיט וועלכע מיטלען שלאגען מיר אפ די אנגריפען, וואס שמעקען מיט „להשמיד ולאבד“?

מיר לעבען זיך ווייטער אין אונזער דאלטשע־פאניענטאר־שטימונג, מיר פארקען זיך קליינשטעטעלדיג ארום אונזערע ווארטשאטען און טומבענק, און מיר פערגעסען, אז מיר זענען שוין איצט נישט אינ'ם גרויסען שטייג נאר אין א קליינינקע שטייגעלע, וואו ס'גייט שוין באלד אויס פאר אונז די לופט צום אטעמען.

אמבולטסטען זעהען מיר עס ביי די בעלי־מלאכות. אט שטעהען זיי היינט פאר עקזאמענס.

די דאזיגע גזירה איז א צווייש־פיגער שווערד: פון איין זייט איז עס א שמיץ פון אנ'אינטריגער צום פראגרעס, פון דער אנדערער זייט איז א קליינליכער דרוק פון קאנקורענץ, — וואס מעהר יודען ס'וועלען אפשטיין, נישט קענען אנזאגען, פאלען אין וועג און צוטרעטען ווערען, אלץ בעסער וועט עס זיין פאר די נישט יודישע קאנקורענטען.

אבער דעם יודישען בעל־מלאכה געהט עס נישט אן, ער האט זיך צייט, ער דארף זיך נישט אנשטרענגען, ער וועט שוין ווי ס'איז זיך אנ'עצה געבען, ווי אזוי? דאס וועט מען שוין שפעטער זעהען און טאמער וועט שוין זיין שפעט? נו וועט מען פראטעסטירען געגען דעם אנטיסעמיטיזם פון דער מאכט, געגען דער אומטעטיגקייט פון דער אייגענער ארגאניזאציע, מ'וועט שרייען.

דאסזעלביגע איז אויך מיט דער טעכאניזאציע. מ'וועט נישט בעצייטענס צו בעווארענען זיך געגען די אנגריפען, מ'פערלאזט זיך אויפ'ן מזל און לאחר המעשה שרייט מען.

אזוי איז אויך אין כלל, אין אונזער גאנצער פאליטיק.

פ. ק.

„דאושינקעס“ אין ספאלא

ווארשא (טעלעפאניש). אין ספאלא איז פארגעקומען די טראדיציאנעלע פייערונג פון „דאושינקעס“. צו דער פייערונג זענען געקומען מ'ווענטער פייערים פון דער גאנצער אומגעגנד. פון ווארשא זענען ארויסגעפאהרען אלע מיטגלידער פון דער רעגירונג.

עס איז פארגעקומען א גאטעס־דינסט און דאן איז איינגעארדנעט געווארען א פאלקס־פייערונג מיט געזאנג און [illegible].

ארץ־ישראל און אינדיע

די שטעלונג פון דער ענגלישער רעגירונג צו ביידע פראבלעמען

(בריף פון לאנדאן)

נישט קוקענדיג אויף אלע פערשפרעכונגען פון דער ענגלישער ארבייטער רעגירונג צו בעשטימען א ספעציעלען טאג פאר דער פאלעסטינא־דעבאטע, אין פארלאמענט, איז דער פארלאמענט זיך צונויפגעגאנגען און אזא דעבאטע איז נישט פארגעקומען, ווער עס געדענקט נאך די אויפרעגענדע רעדע פון דעם פרעמיער וועגען דעם בעריכט פון שאו־קאמיסיע, אין וועלכער ער האט דער ערשטער אונטערשטראכען די וויכטיגקייט פון האבען א דעבאטע וועגען אזא טראגישער פראבלעם, וועט גוט פערשטעהן וואס פאר א טרויעריגע ערשיינונג עס איז אט דער נייער בייטרעטער טראפען, ביי פיל פון אונז, איז דאך טיף אין הארצען געווען די שוואכע האפנונג, אז אונזערע פריינד אין פארלאמענט וועלען ארויסווייזען זייער אמת'דיגע שטעלונג בשעת דער דעבאטע.

דאס איז נישט געשעהען, נאך מעהר אונזערע פיל ענגלישע פריינד האבען זיי אפגעמאכט צווישען זיך, האבען פארויכטיג געשוויגען און אויב עטליכע מיטגלידער האבען געשטעלט פראגען דער רעגירונג בנוגע ארץ־ישראל, איז דאס מעהרסטענטייל געווען פון דעם פיינדליכען אויער, אין בעסטען פאל, נייטראלען לאגער.

„וואס מאכט איהר אזא רעש, אזא וועזען“ — טענה'ן די לייט — „מיט אונזער א"י פראבלעם...“ אינדיע איז דאך נישט צו פערגלייכען פיל וויכטיגער פאר ענגלאנד ווי דער מאנדאט פאר א"י, וואס איז פאר זיי אפשר די פינפטע ראד אין וואגען, און דאך איז וועגען איהר נישט פארגעקומען קיין דעבאטע אין פארלאמענט, אויך וועגען איהר זענען נאר געשטעלט געווארען פראגען און נישט מעהר, און אין דער אינדיאנער פראגע איז דאך דער פארלאמענט אויך צוטיילט אין זיינע מיינונגען, און אויך אין דער דעבאטע וואלטען פיל געהאט וואס צו זאגען און זיי צופאהרען זיך אהיים נישט זאגענדיג קיין ווארט?...

אבער גראד די גוטע לייט, די טריע רעגירונגס־אנהענגער, וואס ווילען איהר מאכען א טובה מיט אט דעם פערגלייך, צווישען א"י און אינדיע, זעהען נאר נישט איין, וואס פאר א אומרעכט זיי טוען דער רעגירונג מיט ארויסרוקען אזא פראגע אין דער יודישער פרעסע.

אין דער פראגע פון אינדיע האט די ארבייטער רעגירונג אנגענומען א ליבעראלע, דעמאקראטישע שטעלונג נישט נאר אין ווארט, נאר אין מעשה, און אויב זי האט נישט אראנזשירט קיין דעבאטע אין פארלאמענט, איז דאס נישט חלילה מחמת דעם וואס זי האט הערפאר קיין צייט נישט געקענט געפינען נאר איבער צוויי וויכטיגערע אורזאכען פון גאר אנ־אנדער כאראקטער.

ערשטענס, האט זי מורא געהאט, אז אזא דעבאטע אין פארלאמענט וואו עס קומען צום ווארט אויך די עקסטרעמע קאנסערוואטיווען וועט געוויס האבען א שלעכטע ווירקונג אויף דער אויפגערעגטער שטימונג אין אינדיע, און וועט אפשטויסען די מעסיגע עלעמענטען, וואס זענען געגען דער פאליטיק, פון די קאנגרעס־פיהרער מיט גאנדהי אין דער שפיץ, און דאס וואלט אינגאנצען צושטערט די שלום־בעמיהונגען פון לארד ערווין, וואס, ווי עס ווייזט אויס, וויל באמת ברענגען צו א פערשטענדניש צווישען ביידע לענדער, וועלכע פערלירען זעהר פיל פון דעם קאמף, וואס קומט איצט פאר; צווייטענס איז די גאנצע דעבאטע געווארען נוצלאז נאכדעם, ווי די רעגירונג האט נאכגעגעבען די פאדערונג פון דער אפאזיציע צו זיין פערטראטען אויף דער קומענדיגער קאנפערענץ וועגען אינדיע. די רעגירונג האט מיט דעם בעשלוס וועלכען זי האט אנגענומען געצוואונגענערהייד, אפשר זיך געבונדען די הענד, אבער די אפאזיציע, וואס איז נישט צופרידען מיט דער ליבעראלער שטעלונג פון דער רעגירונג האט בעקומען א מעגליכקייט — דורך איהר בעטייליגונג זיך אין דער קומענדיגער קאנפערענץ — נישט נאר צו קריטיקירען די שטעלונג פון דער רעגירונג, נאר אויסאיבען א דירעקטען איינפלוס אויף דעם גאנג פון די פערהאנדלונגען, וואס האבען א אנגעהויבענען פאליטיש־היסטארישען ווערט פאר דער צוקונפט פון ביידע לענדער און ספעציעל פאר די פארמען פון דער ענגלישער אימפעריע...

נאך שארפער, נאך בולטער זעהט זיך ארויס אט דער אונטערשייד, ווען מען נעהמט אט דעם קליינעם אינצידענט מיט סיר דזשאהן סיימאן, דער פארזיצער פון דער פארלאמענטארישער קאמיסיע, וואס האט צוגעשטעלט דעם אינדישען ראפארט, מען קען זאגען, אז כמעט דער גאנצער פארלאמענט האט געוואלט, אז סיר דזשאהן סיימאן זאל זיין א מיטגליד פון דער קומענדער קאנפערענץ, אמווייניגסטענס אלס עקספערט, וואס איז גוט בעקאנט מיט אלע זייטען פון דער אינדישער פראגע, אבער די רעגירונג מורא געהאט, אז דאס וועט שוין פאראויס בעשטימען דעם שיקזאל פון דער קאנפערענץ, צו וועלכער די נאציאנאל־פארטיי וועט בשום־אופן נישט געהן זיצען מיט סיר דזשאהן סיימאן ביי איין טיש, און געשטאנען שטאהל און אייזען געגען זיין ערוועהלונג און האט געפועלט, אז ער האט זיך, אין די אינטערעסען פון שלום אליין צוריקגעצויגען פון זיין בעטייליגען זיך אין איהר. אין דער פראגע האט דאמיט מאקדאנאלד גארנישט ארויסגעוויזען קיין שוואכקייט, ווי געוועהנליך, און דאס האט נאכאמאל בעוויזען אז דאהערט, וואו די רעגירונג מיינט דאס ערנסט, געפינט דער פרעמיער דעם נויטיגען מוט...

אויב אינדיען האט עפעס יא צו טון מיט ארץ־ישראל איז נאר אין דעם זין, וואס די רעגירונג ווייסט צופרידענשטעלען די מוסולמענער אין אינדיע, האט געמוזט גלעטען די אראבער אין ארץ־ישראל און זיי געבען הנחות אויף יודענס חשבון — אבער דאס געהט שוין ווייט ארויס פון דעם פערגלייך פון דער ארבייטער־רעגירונג צו אינדיען און א"י. און איך האב נישט בדעה די פראגע, וואס איז א טעמא אין און פאר זיך, דא צו בערידען גראד איצט.

ש. גאלדענבערג

געזעהן און געהערט

מיט'ן צייכען בלאק איבער פוילען

אין פוילען זענען פערהאן יודישע גנבים, נישט אזוי עפעס גלאט גנבים, גנבים פון ערשטען ראנג, גנבים, קינסטלער, מיט „אקאדעמישער“ בילדונג.

דאס זענען נישט קיין קעשענע־דילעטאנטלעך, דאס זענען יודישע גנבים, וואס האבען א שם אויף דער גאנצער וועלט, נישט קיין „זיבעטלעך!“

גנבים, ארגאניזירטע אין קלאסען און ראנגען, מיט אייגענע שטאב־קווארטירען, מיט אייגענע לידערס, און קאפיטאנס, מיט אייגענע יחוס־בריף פון דער וועלט־בורזשואזי און מיט א „שם המפורש“ פאר אלע פאטענטירטע געלד־שרענק און סייפען.

אין פוילען זענען פערהאן יודישע טרעגער געזונטע, פיינערינ־פעליזש געבויטע — דער שטאלץ פון די טערעבענצענדיגע יודישע ידים.

דער יודישער טרעגער אין פוילען איז א פלייש׳ג בלוטיגער גולם, וואס איז געקומען אויף דער וועלט אהן דעם כוח פון רבי'ן.

אין פוילען זענען פערהאן יודישע „איזוואשטשיקעס“ מיט אמת'ע פערד און מיט לייצעס, און יודישע שאפערען, וואס פערשטעהען צו אנטלויפען פון א צוגעשטעפטען מענשען, צו דער ערד, וואו דער פעפער וואקסט.

לויט דער לעצטער סטאטיסטיק זענען אין פוילען פערהאן א סך „עמך“ א חוץ יודישע דאקטוירים געלערנטע, שרייבער, קינסטלער און נישט קיין יודען, וויפיל לויט די ציפערען זענען אין פוילען פערהאן יודען — טאר מען נישט זאגען, ווייל דאס יודישע פוילען האט מורא פאר א פויזאן...

אט די ביידע אלץ האט מכלה געמאכט אין פוילען דעם יודישען טעאטער.

* * *

וואו איז דער יודישער טעאטער?

מיט וועלכען באהן־בילעט קען מען צו איהם דערגרייכען?

דריי מיליאן יודען, וואו איז אייער טעאטער?

צי קען דען געמאלט זיין א טעאטראלער אימפאטענץ אין א דריי־מיליאניגען מאסשטאב?

אויב יודיש־טעאטער־קונסט איז מעגליך, איז א רעאלער יש, פון אונזערע שעפערישע כוחות, האט דאך אין פוילען געמוזט עקזיסטירען די צענטראלע פון יודישען טעאטער־שאפען.

אדרבא, וואהין וועט איהר אונז דערלויבען פאהרען, זעהן, לערנען און זעהן דעם יודישען טעאטער?

אפשר מיט „אייראפא“ נאך אמעריקע?

כ'וויל נישט געבען דא קיין אפפרינגען שטאך, קיין „חלשות־טראפען“ פאר די צופרידענע און זאטע פון דער אייגענער פערשטאפונג, פון דער אייגענער גדולה, פאר די געשוואלענע פאהנען־רייסער פון אונזער קולטור, וואס האבען זיך צעזעצט ברייט און זיך טיף פערווארצלט אין פעפעק פון דער יודישער וועלט — אין ווארשע, און בעטראכטען אליין און אלעמען פאר הארץ־דענקט, וואס שיקען הפיער „צערייסטע“ ציל „את הער לבנה ארזים“...

עס איז א סכנה, או וואס איז די אמת'ע לבנה וועלכע מען קען ארויפציהען מיט א געוועהנליכען פיסגעווער־שטעקען.

די שענסטע יודישע קעפ און די בעסטע יודישע זיץ־פלייש האט איהר אין דעם יודישען פוילען און יודישען טעאטער האט מען נאך ביז איצט נישט צוגעקלעהרט און נישט אויסגעזעסען.

* * *

נישקשה, פאר דער צרה איז אין פוילען אויך פערהאן א נחמה.

אין פוילען איז אלע טאג, א גאנץ יאהר כסדר פורים. אין דער יודישער אקטיאר, דער גרויסער און קליינער, פאהרען ארום פון שטאט צו שטעטעל מיט דער פאפירענער קרוין און מיט דער צעפאטעלטער קאפאטע, און מען מאכט א פאר גילדען פאר א באהן־בילעט אויף ווייטער.

וואו און ווי אזוי זאל דער יודישער אקטיאר וואקסען, זיך אויסלייטערען? אין וואגאנען פון דריטטען קלאס און די שלאפלאזע נעכט? — די „ראמע קרייץ“ און די „צעהנטעלע פיק“ שווימען אין די אויגען ווי א נגע צרעת!

* * *

דעם יודישען טעאטער, וואס פוילען פערמאגט אין איצטיגען מאמענט, מעג, נישט נאר פון מינעטוועגען, — ס'וועלען זיך געפינען נאך א פאר מענשען וועלכע וועלען מיטהעלפען מיט א פלייצע — אט דער טעאטער מעג אונטערגעהן.

דאס יודישע פאלק, וועט פראווען זיינע פורים אהן דעם וו ימיט חעם.

דער יודישער טעאטער, וואס קען נישט מאכען טעאטער, וועט אויף א פאר יאהר, אויף א קליין ווייליטשקע אראפשלעפען פון זיך די טראפארעטע יודישע פארד מיט די לאקשען־פאות, וועט ארויסטרייסלען פון קאפ זיין גאנצע לעבענס־חכמה, די צעהן ווערטער פראזע, און וועט זיך נעהמען צו זיין אלטען פאך. צו דער קאפעלע, שער און אייזען, אונזער פאלק — „עמך“!

און דער יודישער אקטיאר וואס קען יא מאכען טעאטער, וועט אביסעל אונטערשמאלצען זיין יודישקייט, וועט גיין ביי די גוים זיך לערנען און וועט צוריקקומען צום פאלק ישראל „אנגעלאדען מיט אלדאס גוטס“.

שוין קאן דאך אויך ארייננאקסען אין הימעל.

„מאן מוס די בוימע פליקען, דאס זי ניכט אין הימעל וואקסען“.

* * *

מיר האבען קיינמאל אין דער פערגאנגענהייט קיין גרויסען טעאטער נישט געהאט, איך מיין א טעאטער פון א גרויסען סטיל, אמת, א חוק פון דער געשיכטע פון יודישען טעאטער קען מען אנשרייבען, און ארייגשטופען אהין א פאר הונדערטער זייטלעך וועגען איטאליענישען, ענגלישען, פראנצויזישען טעאטער, מען קען מאכען א מין „יחוס'צו“ פון גרויסען סטיל.

בכלל דארף מען נישט מורא האבען פאר ביכער וואס מען ווידמעט דער געשיכטע פון יודישען טעאטער, אבער אזעלכע ביכער דארף מען מאכען א ברכה ווי אויף א דונער. אז דער דונער טרעפט, איז א רחמנות אויף דער ברכה, אז ער טרעפט נישט איז עס פשוט א ברכה לבטלה.

אויב אין אונזער גרויסער טעאטער־פערגאנגענהייט וואלט עפעס געשטעקט וואלטען מיר דאס איצט עשטאנען נעבען שריים, אבער אז אויף דעם „גרויסען“ פאלציים איז אויפ'ן טיש גאר נישט געווען, פערבלייבען אפילו קיין ברעקלעך אויך נישט.

* * *

וועגען „סטיל“ און „סטילען“ איז אנגעשריבען געווארען א סך ביכער, עס זענען פערהאן מענשען, וואס שטודירען זיי, א סך לייענען די זעלביגע ביכער, ווי להבדיל שערבלעך און די אויגען לעבעדיגערהייט.

וועגען יודישען „סטיל“ זענען דערווייל קיין ביכער נישטא? וואס הייסט נישטא?

עס זענען פערהאן ביכער וואס מאכען דעם יודישען סטיל, עס זענען פערהאן אזעלכע עקשנים וואס זאגען אז מיר וועלען ארום א יודישען „סטיל“ קומען צו א סטיל.

א יודישע טוג איז פערהאן? א יודישע קאפ, א הונט? עס איז אפילו פערהאן יודישע בולבע־טעהל יודישע הושענות און פארפעל, הייסט דעם שמשים שטעקען, וואס קלאפט פארטאג צו סליחות און די לארען? און מים אחרונים, און די „הנרות הללו“ און די איינגעמאכטס, און דער געפלאסטערטער און געפרעגעלטער ציבעלע־פלאדען?

און ליגט דען נישט פערבארגען אין די פיצר־תאפה־שטענגלעך דער מאיעסטעטישער הויך־סטיל פון א פארפענאן אדער א גאטישע בעזיליק?

ס'וואונדערט זיך פון דעם, ווי איהר קוקט און פיהלט זאכען און יצירות.

פאר דער פליג איז דער שפיי וואסער אין וועלכען זי טרינקט זיך, דער צפון־איין־אקעאן; פאר דעם העלפאנט די חנוכה־קיטקע — גארנישט פון טרעפענדיגער שלונג.

* * *

נאר ביי א קבצן, וואס קען געבעך נישט געזעגענען זיך מיט זיינע געגעצענדיגע שיך, הייבען זיי אן זיך איינבייסען און איינעסען אין דער נשמה און „סטיל“ פון פוס.

קליידער, וואס פרעסען זיך איין און בלייב ביז דער זיבעטער ריפ, גיבען איבער, אהן דעם אביעקט, אויף וועלכען זיי האבען זיך אויסגעלעבט, דעם כאראקטער און, אויב איהר ווילט, דעם אינערליכען אויסדרוק פון זייער באלעבאס.

אין צעקרימטע, צעבראכטעטע שיך, אין צעלאטעטע, און צעשטאפטע הענדשקעס, ליגט מעהר „כ'תאמאנטיק“, „[illegible]“ ווי אין די אויסדרוקספולע לעבעדיגע הענד און פיס (?!)

מען דארף נישט אליין מיט אייגענע הענט פיהרען א הויז, כדי עס זאל אינגאנצען ווערען אייערע, ל'מיין געמיטליך־אינערליך, אייערע, און משך פון

(שלוס ווייטער אויף ד'טען זייט).

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

אויגוסט
זון-אויפגאנג 3:56
זון-אונטערגאנג 7:28

דינסטאג
19
כה
אב תר"ץ

פון פראלאנגאציעס צו רעגולאציעס

בערגאַרה האַנעמאַן, (רייטעריי אויף פאַמאַר־סקאַ 115) איז פּראָאָהאַהרען און נאָוועמבער ערקלערט געוואָרען פאַר באַנקראָט, דעם 1 אויגוסט האָט האַנע־מאַן פאַרגעשלאַגען זיינע קרעדיטאָרען 20 פּראָצ. פּון ה׳חוב, צאָהלבאַר אין 18 און אין 24 חדשים אחום צו 10 פּראָצ.

14 קרעדיטאָרען, וואָס רעפּרעזענטירען 136804 זל. זענען מסכים געווען אויפן פאַרשלאַג, דאָס גע־ריכט האָט דעם אפמאַך בעשטעטיגט.

* * *

יואל וויינשטיין און מיכאל מאַיערטשיק האָבען בעקומען אַ פּראָלאָנגאַציע פון די צאָהלונגען אויף 3 חדשים, ביז יולי און זענען זיי אַרויסגעטראָטען צום געריכט מיט אַן ערלויבניש אנצוהויבען אויס־גלייך־אונטערהאַנדלונגען. די פירמע שלאָגט פאַר צו בעצאָהלען 40 פּראָצענט פון די חובות צאָהלבאַר אין 4 ראַטעס יעדען האַלב יאָהר.

דאָס געריכט האָט דעם אפמאַך בעשטעטיגט.

* * *

מיכאל ראָזען צעגעלניאַנאַ 40 האָט זיך גע־ווענדעט וועגען אַ פּראָלאָנגאַציע פון די צאָהלונגען דעם 30 נאָוועמבער 1929 האָט דאָס געריכט די צאָהלונג אפגעוואָרפען, ראָזען האָט זיך געווענדעט אין אַפּעלאַציע־געריכט, דאָס אַפּעלאַציע־געריכט האָט ערטיילט דער פירמע אַ פּראָלאָנגאַציע אויף 3 חדשים ביז׳ן 31־טען יאַנואַר 1930.

אין אַפּריל האָט די פירמע זיך געווענדעט נאָך אַ ערלויבניש אנצוהויבען אויסגלייך־אונטערהאַנדלונגען און האָט פאָרגעשלאָגען צו בעצאָהלען 40 פּראָצ. פון די חובות צו 10 פּראָצ. יעדען האַלבען יאָהר. דעם 6 יוני האָט דאָס געריכט ערלויבט אנצוהויבען די אויסגלייך־אונטערהאַנדלונגען; און דעם 1. אויגוסט איז אויף אַ פערזאַמלונג פון די קרעדיטאָרען דער פאָרשלאַג אנגענומען געוואָרען.

דאָס געריכט האָט דעם אפמאַך בעשטעטיגט.

* * *

יודעל לעדערמאַן, (גאַוואָראָוויעסקאַ 4) האָט ד. 29־טען אַפּריל בעקומען אַ פּראָלאָנגאַציע פון די צאָהלונגען. איצט איז ער אַרויסגעטראָטען מיט אַ פאַרשלאַג אנצוהויבען אויסגלייך־אונטערהאַנדלונגען מיט די קרעדיטאָרען, ער שלאָגט פאָר 70 פּראָצ. פון די חובות, 20 פּראָצ. אין אַ האַלב יאָהר אַ־רום, 20 פּראָצ. אין אַ יאָהר אַרום און 30 פּראָצ אין אַנדערהאַלבען יאָהר אַרום.

דאָס געריכט האָט ערלויבט אנצוהויבען די אויסגלייכס־אונטערהאַנדלונגען.

געקומען פון אמעריקא נאך זיין פרוי

וויל אבער די פרוי מיט איהם נישט פאהרען, ווייל זי האט דא א געליבטען

שאול ב. אַ לאָדזשער שניידער, אַ מאַן פון אַ יונגער פרוי וועלכע ער האָט שטאַרק געליבט און פאָטער פון 3 יונגע קינדערלעך האָט זיך בשלום געלעבט אויף פראַנציסקאַנער גאַס. ווען נאָכ׳ן קריג איז איהם געוואָרען אַביסעל שווער מיט פּרנסה, האָט ער איבערגעלאָזט זיין פרוי מיט די קינדער און מיט אַ שווער האַרץ אַוועקגעפאָהרען קיין אַמע־ריקאַ, ס׳איז איהם נישט לייכט אָנגעקומען דאָרט זיך איינצואָרדנען, ער האָט געאַרבייט שווער און ביי־טער, וואָרום ער האָט עס אַלץ געטוהן פאַר ליב, ווייל ער האָט געגלייבט, אַז ער וועט זיך אויסאַרבייטען וועט פערדינען און וועט אַראָפּבריינגען צו זיך קיין אַמעריקאַ די פרוי און קינדער, נאָך וועמען ער האָט געבענקט.

שאול האָט געשריבען בריף צו זיין משפּחה געשיקט זיי פון צייט־צו־צייט אַביסעל דאָלאַרען פון זיינע אפּשפּאָרונגען און האָט געהאַט נחת רוח ווען ער פלעגט בעקומען תשובה־בריף פון זיין זעהר געליבט ווייבעל און פון זיינע קליינע קינדערלעך, וועלכע זע־נען אנגעצווישען אונטערגעוואַקסען און מיט די אייגענע הענטלעך צוגעשריבען גרוסען פאַר׳ן טאַטען אין אַ־מעריקאַ.

ס׳זענען אַדורך יאָהרען, שאול האָט בעקומען אַמעריקאַנער בירגערשאַפט, ער האָט זיך אנגעזאַ־מעלט אַביסעל געלד, האָט ער אנגעהויבען צו פער־ווירקליכען זיין טרוים. וועגען אַריבערנעהמען די פאַמיליע צו זיך, האָט ער אויסגעאַרבייט פּאַפּירען, געקויפט שיפס־קאַרטען און אפגעפאָהרען קיין „היים". אַבער דאָ האָט אויף איהם געוואַרט אַ סורפּריז: מיט צוויי וואָכען צוריק איז שאול אָנ־געקומען און נאָך אַ טאָג האָט ער אויסגעפונען אַ פאַקט וואָס האָט זיך איהם נישט פאַרשטעלט אויף קיין גוטען צוגאַנג. די פרוי האָט איהם מיט גרויס קאַלטקייט באַגעגענט, און עס האָט זיך אויסגעוויזען אַז זי וויל ניט וויסען פון קיין אַמעריקאַ, ווייל זי האָט זיך שוין צוגעפּאַסט צו דער „היים" — דאָס מערקווירדיגסטע איז שוין געוואָרען אַ 16־יאָהריג פרייליין, די יונגלעך 12 און 10 יאָהר אַלט זענען שעה־נע, געזונטע, זיי האָבען דעם פאָטער אויפגענומען מיט גרויס פרייד, אַבער זייער מוטער, זיין געליבטע פרוי, וועלכע האָט צו שאול׳ן קיין אַמעריקאַ געשריבען אַזעלכע הייסע ליבעס־בריף האָט איהם אויפגענומען עפּעס קאַלט, גאָר נישט אַזוי ווי ער האָט זיך עס פאָר־געשטעלט.

מ׳האָט זיך פאַראינטערעסירט און דאָ האָט זיך שאול דערוואוסט, אַז זיין פרוי וואָס האָט איהם די גאַנצע צייט געשריבען אַזעלכע ליבע בריוועלעך, האָט זיך דאָ אין לאָדז פאַר דער צייט בעקענט מיט אַן אַנדערען און האָט מיט איהם די גאַנצע צייט גע־לעבט ווי מאַן און ווייב. איצט וויל זי קיין אַמעריקאַ נישט פאָהרען, זי וויל נישט פערלאָזען איהר גע־ליבטען.

שאול ב. איז מיט אַ צובראָכען האַרץ אַוועק, טיף געטראָפען, ער האָט אַבער נישט לאַנג געקלערט, אַוועקגעפאָהרען קיין וואַרשאַ צום קאָנסול און האָט געמאַכט פּאַפּירען פאַר די קינדער און די טעג פאָהרט ער מיט די קינדער אַליין קיין אַמעריקאַ. קיין גט האָט ער דער פרוי נישט געגעבען. ער לאָזט איהר איבער די מעגליכקייט ווען זי וועט זיך בעזינען זיך אומקעהרען צו איהרע קינדער און מאַן, וואָס האָט געוואַרט אויף איהר צעהן יאָהר

מערדער און רויבער

איז גיכען א סענסאציאנעלער פראצעס

(2) זייט אַ יאָהר צייט האָט די אויספאָרשונגס־פּאָליציי פערהאַלטען אַ רייהע מעלדונגען וועגען רויב־אָנפאַלען, וואָס פלעגען אויסגעפיהרט ווערען דורך פערמאַסקירטע באַנדיטען. 2 אויף וועלכע רויב־אָנ־פאַלען זענען אויסגעפיהרט געוואָרען אין אַ קאַש־ציאַל און אַפּריל און יוני פאַראַיאָהרען; און אָק־טאָבער איז אויסגעפיהרט געוואָרען אַן אָנפאַל אין יובעליר־געשעפט פון בורשטין (נאַרוטשער 50); און נאָוועמבער איז אין „ספּולקאַ לאָוועצקאַ" (פּיאָטרי־קאָווער 119) אַרויסגעגנב׳עט געוואָרען 12 רעוואָל־ווערען, 1000 קוילען און 750 זל. מזומן און אין נאָוועמבער אין דער פּריוואַט־וואוינונג פון בעריש (לימאַנאַווסקאַ 12) געמאַכט געוואָרען אַן אָנפאַל, אַבער די רויבער זענען איבערגעשראָקען געוואָ־רען און זענען אַנטלאָפען.

אין דעצעמבער איז הערמאַרדעט געוואָרען העלענאַ נאַראַמסקאַ, פאָליציי האָט אַרעסטירט אַ געוויסען סטאַפּניאַק, ביי וועלכען מ׳האָט געפונען אַ רעוואָלווער, וועלכער איז געגנב׳עט געוואָרען אין „ספּולקאַ לאָוועצקאַ". בעת דער אויספאָרשונג איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז דעם רעוואָלווער האָט ער געקויפט ביי וולאַדיסלאַוו אַלשעווסקי, וועל־כער איז אַרעסטירט געוואָרען און האָט זיך מודה געווען, אַז ער האָט אויסגעפיהרט די גנבה אין „ספּולקאַ לאָוועצקאַ". בעת דער ווייטערדיגער אויס־פאָרשונג איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז אַלשעוו־סקי האָט צוזאַמען מיט וואַנמונט מעציעוסקי און סטאַניסלאַוו ראַלעק געפּלאַנט אַן אָנפאַל אויף טאַ־בוקשעם יובעליר־געשעפט, אַבער אַלשעווסקיס אַ־רעסט האָט דערצו געשטערט.

די אויספאָרשונגס־פּאָליציי האָט זיך געלאָזט זוכען מאַציעווסקין און ראַלעקן. ביי מאַציעווסקין האָט מען דורכגעפיהרט אַ רעוויזיע, מ׳האָט איהם נישט געטראָפען אין דערהיים, אַבער ווען ער איז אַנגעקומען בעת דער רעוויזיע און דערזעהן פּאָ־ליציי האָט ער געוואָלט אַנטלויפען. מ׳האָט איהם געכאַפּט און געפונען ביי איהם 2 רעוואָלווערען מיט קוילען. ער האָט אַנגעוויזען, אַז ראַלעק וואַרט אויף איהם ביים הויז זאַיאַנשער און באַלוטער מאַרק. די בעאַמטע פון אויספאָרשונגס־אַמט זענען אַהין אַוועק און האָבען איהם טאַקע דאָרט געטראָפען, אָבער ראַלעק האָט זיך נישט אונטערגעגעבען און געשאָסען אַ שוסערייע, בעת וועלכער ער איז דער־שאָסען געוואָרען. מ׳האָט ביי איהם געפונען 3 רעוואָלווערען, 100 קוילען, אַן עלעקטריש־לעמפּעל און אַ מאַסקע. בעת דער ווייטערדיגער אויספאָרשונג האָט מאַציעווסקי זיך מודה געווען, אַז די אַלע אויבענ־דערמאָנטע גנבות זענען אויסגעפיהרט געוואָרען דורך זיי, לויט זייערע אָנווייזונגען זענען אַרעסטירט געוואָרען נאָך עטליכע פּאַסערס. בנוגע די זאַכען, וואָס זענען געגנב׳עט געוואָרען אין קאַשציאַל, האָט זיך מאַציעווסקי מודה געווען, אַז ער האָט די גנבה אויסגעפיהרט בשותפות מיט אַלשעווסקי. ווען ער האָט זיך איבערצייגט, אַז די געגנב׳עטע זאַכען זע־נען נישט קיין גאָלדענע, נאָר בעגילטע, האָט ער זיי בעגראָבען פריהער אין קעלער פון׳ם הויז, וואו ער האָט געוואוינט. שפּעטער אַבער האָבען זיי מורא געקריגען, מ׳זאָל זיי נישט געפינען, האָט ער זיי אויס־געגראָבען און בעהאַלטען אויף דעם יודישען בית־עולם. דאָרט האָבען זיי אויך בעגראָבען אַ טייל פון די געגנב׳עטע רעוואָלווערען.

דער פּראָצעס, וועלכער איז פערפיהרט געוואָ־רען געגען די רויבער וועט געפינען זיין עפילאָג דעם 28. ה. ח. אין היגען קרייזגעריכט. ס׳ווערען אַרויס־גערופען ביז 50 עדות. אַלע בעשולדיגטע וועלען גע־משפּט ווערען: דער 19־יעהריגער וולאַדיסלאַוו אַל־שעווסקי און דער 18־יעהריגער יוזעף טוואַרדאָווסקי און אַלס פּאַסערס — יוזעף באַרטשינסקי 17 יאָהר אַלט, יוזעף טוואַרדאָווסקי 18 יאָהר אַלט, אַראָלף פּייפער 49 יאָהר אַלט און העענריק ראַגאַלאַ 29 יאָהר אַלט.

אלטשטאטישע פאלקס = באנק

אין לאדז, פל. קאשטשעלני 4. טעל. 133-62

Staromiejski Bank Ludowy w Łodzi

SPÓŁDZ. z OGR. ODP.

PL. KOŚCIELNY 4, tel. 133-62

בעהמט אן מיטגלידער, גיט הלוואות און אוואנסען אויף אינקאסא, מאכט דיסקאנטאס, נעמט אן געלד־איבערווייזונגען אויף אלע שטעט אין פוילען.

1) ערלעדיגט אינקאסא פון וועקסלען און פראכטען אויף לאדז און אלע שטעט פון פוילען. צאהלט אוים אינקאסא דעמזעלבען טאג פון אנקומען. פיהרט טשעק־רעכנונגען פאר דער קונדשאפט און גיט ארויס טשעק־ביכלעך. ערלעדיגט שנעל פינקטליך און ביליג.

2) די אפשפארונגען־איינלאגען נעמט אן די באנק פון דער קלענסטער סומע אן און ווערען גוט פראצענטירט. עס ווערען אנגענומען תנאי־אפשפארונגען. ס׳ ווערען אויך אנגענו מען פרעמירטע אפשפארונגען, אויף וועלכע די בעזיצער פון די אפשפארונגס־ביכלעך קענען געווינען אין משך פון יעדען יאהר **א פרעמיע פון 1000 זל.**

די אפשפארונגס־איינלאגען, ווי אויך די טשעק־רעכנונגען זענען פריי פון אלע מינים שט״ערן און אפצאהלונגען. די באנק האט אויך איינגעפיהרט א יורידישע אפטיילונג אונטער דער לייטונג פון אדוואקאט ה׳ העענריק פינקשטיין ווי עס ווערט ערטיילט בעגצליך אומזיסט יורידישע עצות פאר די מיטגלידער און אינטערעסאנטען פון דער באנק יעדען דינסטאג פון 5 ביז 6 נאכמ.

די באנק איז די איינציגע יודישע קרעדיט־אינסטיטוציע אויף אלט־שטאט, וואס געהער צום יודישען רעוויזיאנס־פארבאנד פון די קאאפעראטיווע געזעלשאפטען אין פוילען און טראגט די געהעריגע אחריות פאר אלע איהרע באנק־אפעראציעס און רעריבער דערה יעדער אפגעשפארטער גראשען איינגעטראגען ווערען איז דער

אלטשטאטישער פאלקס־באנק לאדז, פל. קאשטשעלני 4 טעל. 133-62

רעקאמענדירטע בריף

ווערען אנגענומען אויף דער הויפט־פאסט ביז 10 א זייגער אין אוועגד

כדי בעקוועמער צו מאכען די אינטערעסאנטען אפצוגעבען די רעקאמענדירטע בריף נאך זעקס א זייגער, האט דער פאסט־אמט איינגעפיהרט אז אויף דער הויפט־פאסט אויף פשעיאזד וועט מען אנעל־כע איינשרייבס־בריף אנגעהמען פון זיבען א זייגער אין פון זיבען ביז צעהן אין אוונט וועט אין טעלע־גראפען אפטיילונג אויף פשעיאזד דזשערזשינסקי א ספעצ־יעלער בעאמטער, וועלכער וועט דארט נאך אנעהמען די איינשרייבס־בריף, אהן א ספעציעלען אפצאהל.

עקגער איז מיט וועקסעל־בריף. וועקסעל־בריף וועלען אנגענומען ווערען אויף דער הויפט־פאסט נאר ביז זיבען א זייגער. ביזאהער פלעגט מען וועקסעל־בריף אנגעהמען ביז אכט אין אוונט.

אורלויבען

(ל) געלטען אין צוריקגעקומען פון אורלויב און איבערגענומען זיין אמט דער ריכטער פון קרייז־געריכט קאזווין קאראטקעוויטש.

(—) געלטען אין צוריקגעקומען פון אורלויב און איבערגענומען זיין אמט דער לאווניק פון דער בילדונגס־אפטיילונג ביים מאגיסטראט פראפ. סמאליק.

(ל) דער סעקרעטאר פון מאגיסטראט־פרעזידיום איי־נגעקעל איז צוריקגעקומען פון אורלויב און האט אי־בערגענומען זיין אמט.

פון ארבייטס-געריכט

(ל) אויף אנדזשעיא 1 געפינט זיך די פירמע „פאס־ריא". העלענא גאוואק איז אנגעקומען אין דער פירמע אלס ביוראליסטקע מיט א געהאלט פון 50 זל. א חודש. אין האט אריינגעטראגען 200 זל. קויציע. קיין ביורא־ארבייט האט זיך פאר איהר נישט געפונ־גען און זי איז פערוואנדעלט געווארען אין אן אקווי־זאטארקע. גאוואק האט אפגעארבייט צוויי וואכען און האט בעקלאגען דעם פאסטען פאדערענדיג די קויציע און 25 זל. פאר דער אפגעארבייטע צייט. ווען זי האט דאס נישט בעקומען, האט זי אנגעקלאגט די פירמע צום ארבייטס־אינספעקטאר און דער שעף קלע־מענסקי האט זיך שריפטליך פערפליכטעט צו בע־צאהלען איהר 225 זל. ביז צום זיבעצענטען מאי. אבער צום בעשטימטען טערמין האט ער בעצאהלט בלויז הונדערט זל. גאוואק האט איהם דאן אנגעקלאגט אין ארבייטס־געריכט, וועלכער האט איהר צוגעשפראכען די 125 זל. און געריכטס־קאסטען.

א פאליטישער פראצעס

פערמשפטע רופען אוים אין געריכט: „חברים, אין טורמע שלאגט מען!"

(ל) געלטען איז אין קרייז־געריכט פארגעקומען דער פראצעס פון סאלא קעמפינסקא 19 יאהר אלט און חנה גליקשטיין 20 יאהר אלט, וועלכע זענען בעשול־דיגט געווארען אין קאמוניסטישער טעטיגקייט. ביידע האבען זיך נישט מודה־געווען. ווען מ׳האט זיי מיטגע־טיילט דעם אורטייל לויט וועלכען יעדע איז פערמשפט געווארען אויף צוויי יאהר טורמע האבען זיי אויס־געשריגען — „חברים אין טורמע שלאגט מען"!

א „פריינד" קומט נעכטיגען און בעגנבעט

(ל) אין קרייז־געריכט איז פארגעקומען דער פראצעס פון זיבען־און־צוואנציג יעהריגען יוזעף מיקסא און דער זיבעציג־יעהריגער מאריאנא ראקיצקא. דעם איין־און־דרייסיגסטען מערץ ביינאכט איז מיקסא געקומען צו פרוי טורטשאק און געבעטען מ׳זאל איהם לאזען אי־בערנעכטיגען, אלס פריינד פון איהר מאן. פרוי טור־טשאק האט איהם ערלויבט. אויף מארגען, ווען זי איז אויפגעשטאנען איז שוין מיקסא נישט געווען און ניט איהם זענען פערשוואונדען פיל זאכען אין ווערט פון אכט הונדערט זל. פרוי טורטשאק האט וועגען דער גנבה געמאלדען אין דער פאליציי און איהרע בידער זענען אוועק זוכען מיקסען. געמיינט זיי האבען געפונען און געבראכט אין פאליציי. דארט האט זיך מיקסא מודה־געווען, אז די זאכען האט ער פערקויפט ביי מאריאנא ראקיצקא (גלאוואצקע 18). מ׳האט דארט אדורכגעפיהרט א רעוויזיע און געפונען די געגנבעטע זאכען, וועלכע מ׳האט אומגעקעהרט פרוי טורטשאק.

מיקסא איז פערמשפט געווארען אויף פיער יאהר טורמע, ראקיצקא — אויף צוויי חדשים.

געפונען א טויטען-קערפער

(ל) אויף פאבריצ׳יאנא 50 האט מען געפונען א קערפער פון א מאן, וואס זעהט אוים א יאהר זיי־בעצן. קיין שום דאקומענטען האט מען ביי איהם נישט געפונען.

די פאליציי פיהרט אן אויספארשונג כדי פעסט־צושטעלען דעם נאמען פון טויטען.

„לאדזער פראוואקאטארען"

פינסטערע געשטאלטען פון דער לאדזער פערגאנגענהייט

(המשך).

— פארוואס פרעגט איהר א קאסטיום פון א קראנקען-שוועסטער, האב איך געפרעגט, נאר כדי איבערצייגען די שוועלקייט.

— כדי ס'זאל אויף מיר נישט פאלען קיין חשד. צוליב דער פערפלאנטערטער האנד און וועלכער איהר האט א שטיקעל שולד.

— ענטשולדיגט האב איך שטיל געזאגט.

— איך געהם אייך נישט פאראיבעל, איהר האט דאך געהאט רעכט, אפגערעכנט וואלט נישט געווען קיין גרויס ביזיון, ווייל דאס הייטיגע לעבען מיינס מוז זיך כלות-כל-סוף אויך ענדיגען. און בעסער וואלט געווען צו פאלען פון אייער האנד, ווי פון אנאנדערענס.

— ווייסט מיר נישט איבער, האט זי זיך צופריידערט, ווען איך האב איהר עפּיס געוואלט ענטפערען, איך בין דאך אויך נישט געבוירען געווארען אזא ווי איך בין, א פראוואקאטארקע, א העסליך בעשעפעניש, איך בין דאך יונג און שעהן און דער גורל האט דאנגעקענט זיין אביסעל ליטוועלינער צו מיר. איהר זענט דער ערשטער מענש, מיט וועלכען איך רעד אזוי ווי דאס צו איהר, דאס הייסט פון דער צייט, ווען איך בין אריין געפאלען אין וויערע הענט. איך האב מעהר נישט קיין כוח מיט זיך אליין צו קעמפען. איך מוז פערענדיגען אזוי אבער אנדערש. און איך פיהל איך דעם מענש, וועלכער וועט מיר העלפען בייהילפיג זיין, הגם איך בין צו אייך געווען אזוי גרויזאם. איהר האט דעמזעלבען גורל וואס איך און אונז ביידע וועט זיין לייכט זיך צו ראטעווען.

— איהר זאלט נישט דערווייגען מיר איבערצושלאגען די רייד. כ'וויל רעדען אזוי לאנג ביז דאס הארץ וועט מיך פלאצען. אריעל שטערט מיר ליבען, איך פערטרייב איהם פון זיך און וועל איהם פערטרייבען, איהר זענט אויך גרייט מיך צו מאכען היינט א ליבעס-ערקלערונג, אויך אייך וועל איך פערטרייבען, איך וועל אייך פערטרייבען ווי די הינד...

איך וויל פריי זיין, געהמט אראפ פון מיר די קייטען... מיין מאמע האט געוואלט פון מיר נדות האבען און זי וואלט געהאט ווען נישט העט אויסוואורף.

— איצט האט זי מיך בעפוילען, ווען איך האב אנגעהויבען מורא צו בעקומען פאר איהר, הערט מיך אוים, ווייל איך מוז איצט רעדען. איהר ווייסט מיין קרבן און נאר פיל אזעלכע קרבנות האב איך געהאט, נישט היקא און לאדז, נאר אויך און אנדערע שטעט, יעדע נאכט קומען זיי צו מיר צוגויף נעבען מיין בעט און מאנען איהם מיר. זיי שווערען מיר אלע ליבע און גלייכצייטיג שטעלען זיי מיך מיט גיפטיגע שפיזען.

זי האט גאך אזוי לאנג גערעדט ואכען, וואס דאבען קיין שום צוזאמענהאנג צווישען זיך נישט געהאט. די שוים איז איהר ארויסגעקומען פאר'ן מויל. זייערע אויגען אנדערע זענען געווארען וואס אמאל גרעסער, דאס פנים רויט ווי פייער-פלאמען.

איך האב זיך שרעקליך דערשראקען און געוואלט רופען נאך הילף. זי האט מיט דער געוועהנער דאגגר א ריס געגעבען דעם באנדאזש פון דער וואונד און אויסגעשריען:

— די וואונד מוז זיין דער קוו-צייכען אויף מיין שטערן, אלע זאלען זעהען, זעהר איך בין. איך בין גענוג געבילדעט, איך האב געענדיגט די גימנאזיע און וואלט ווייטער שטודירט, ווען נישט דער לימפי דער אויסוואורף.

איך האב זיך אליין געריסען צו דער טיר, אבער זי האט מיך פערהאלטען.

— איהר מוזט מיך אויסהערען. איך בין א דריי-העם אויסגעלאסענע, ווי די אויסגעלאסענסטע נאכט-מיידעל...

פלוצלינג האט זיך געעפענט די טיר און סאיז אריינגעקומען אריעל.

— וואס טוט זיך דא, אנגא, איך האב דאך אייערע קולות געהערט אויף אויפ'ן גאס, און אנקוקענדיג אנגא'ן, האט ער זיך געכאפט פאר'ן קאפ און געשריגען:

— וואס איז דא געשעהען, וואס איז דא געשעהען.

אנגא איז אויף איין מינוט געקומען צו זיך, האט זיך ארומגעקוקט איבער'ן צימער, ווי זי וואלט אלייך נישט געוואוסט, וואס דא קומט פאר, און זיך אנגעהויבען רייסען די האר פון קאפ.

— געהמט אריים פון דאנען, איך וויל קיינעם נישט זעהען. איהר ווילט אויך שוין געווארען שוואך און מיד. פלוצלינג האט זי אנגעהויבען היסטעריש צו לאכען און דאן ספאזמאטיש צו וויינען.

אריעל איז ארויסגעלאפען פון צימער און אין עטליכע מינוט ארום איז ער צוריק געווען אין בעגלייטונג פון א דאקטאר.

אנגא האט נישט צוגעלאזען דעם דאקטאר צו זיך, זי האט געשלאגט, געוויינט און גערעדט אומזיניגע רייד, מיט דעם בלוט, וואס האט געטריפט פון איהר וואונד, האט זי זיך אויסגעשמירט דאס גאנצע פנים, די האר, צולאזען און די בלויע צריסען אין פערשיעדענע זייט.

— א שווערער אנפאל פון משוגעת, האט דער דאקטאר ערקלערט אריעל'ן. מען מוז זי שיקען פון דאנען צוגעהמען. איך בין געשטאנען און געציטערט, נישט געוואוסט, וואס טוט זיך מיט מיר. אריעל האט זיך גענעהנט צו מיר און גאנץ העפליך געזאגט:

— בעהיטעט אייך, אס.פ., פאר מיר איז דער גאנצער ענין פערשטענדליך, אבער זאגט מיר, ווי אזוי איז אזוי פלוצלינג הערצה געקומען.

(המשך קומט).

Dziś w Radjo
Godz. 20.00
Opera
„CARMEN"

אפטייקען

הייַנטיגע נאכט-דיזשורען

(ב) אנטאניעוויטש (פאביאניצקא 50) כאנר-זשינסקי (פיעטריקאווער 164) סאקאלעוויטש (פשע-יאזד 19), רעמבעלינסקי (אנדזשעיא 28), זאנדלע-וויטש (פיעטריקאווער 25), קאספערקעוויטש (זגער-זשער 54), טראוקאווסקי (בזשעזשינער 56).

ווארפט זיך פון 2-טען שטאק

און צוברעכט דעם שארבען

— אויף וויסאקא 15 האט, מ'מיך צוועק צו בעגעהן זעלבסטמארד, זיך נעכטען אראפגעווארפען פון צווייטען שטאק, דער 19-יעהריגער זענאן בראנאווסקי, ביי דעם אומגליקליכען איז צובראכען געווארען דער שארבען און א שווערען צושטאנד איז ער דורך דער פאגאטאוויע אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל פון דער קראנקען-קאסע.

געשטארבען אין גאס

(ב) אויף פאלודניאווע 61 איז פלוצלינג געשטארבען א געוויסע אויגוסט קראוזע, מאגיסטראצקא 4.

(ב) די ארויסגערופענע פאגאטאוויע האט דעם טויטען-קערפער אפגעפיהרט אין פראסעקטאריום.

א פעראיין פון זדונסקאוואליער

די טעג איז פארגעקומען א גרינדונגס-פערזאמלונג פון א פעראיין פון זדונסקאוואליער אין לאדז. עס איז בעשלאסען געווארען צו זאמלען געלד אויף א לאקאל.

אלטע פרוי פאלט א טויטע

אין גאס

(—) אויף פאלודניאווא 59 איז היינט 8 א זייגער אין דער פרוה אהיינגעגאנגען א אלטע פרוי פלוצלינג איז זי אומגעפאלען און בעוויזען נאר ארומ'צוקריען, אז סאיז איהר נישט גוט. ס'איז אלאמירט געווארען די פאגאטאוויע, דער דאקטאר האט אבער שוין געטראפען א טויטען קערפער. די פרוי איז אנ-ערך זיבעציג יאהר אלט. צוליב דעם וואס מ'האט ביי איהר קיין שום דאקומענטען נישט געפינען האט מען נישט געקענט פעסטשטעלען ווער די פרוי איז. סאיז אויך נישט פעסטגעשטעלט געווארען די סיבה פון טויט.

פון געריכט

א גנב — א שלים מזל

(ב) אין שטעטישען געריכט איז געמשפט געווארען דער זיבעצעהן-יעהריגער יאן פיאסעצקאווסקי, וועלכער האט אין איין טאג אויסגעפיהרט דריי גנבות אין דריי פערשיעדענע וואוינונגען אין איין הויז. בעת דער דריטער גנבה איז ער דערטאפט, און ווען מ'האט איהם געבראכט אין פאליציי, האט מען ביי איהם געפונען די גענבעטע הויז-מעסער, גאלדענע זייגערס.

פאר דער ערשטער גנבה האט ער בעקומען 2 חדשים, פאר דער צווייטער — דריי און פאר דער דריטער, נישט-געלונגענער — 4 חדשים טורמע.

פון משמרת החולים

צוליב דעם שלעכטען וועטער, איז די אפצייכנונג לטובת דעם פעראיין משמרת החולים אפגעלעגט געווארען. וועגען טאג, ווען די אפצייכנונג וועט פארקומען, וועט בעזונדערס געמאלדען ווערען.

מעסער-שטעכעריי

(ב) נעכטען איז די פאגאטאוויע פון דער קראנקען-קאסע ארויסגערופען געווארען אין 9 מאריא פון מעסער-שטעכעריי און געשלעגען.

ראדיא-פראגראם

דינסטאג ד. 19. אויגוסט 1930

11,58 צייט-סיגנאל פון ווארשא און הייינאל פון מאריאצקען טורעם אין קראקא. 12,05 גראמאפאן-פליטעס. 13,15 טאג-פראגראם, קינא און טעאטער-רעפערטואר. 16,05 גראמאפאן-פליטעס. 17,10 לופט-פליהעריי-מינוט. 17,35 פארלעזונג. 18,00 נאכמיטאג-קאנצערט. 19,00 פערשידענעס. 19,20 גראמאפאן-פליטען. 19,30 פארלעזונג. 19,45 קאמוניקאט פון דער לאדזשער האנדעלס-קאמער, פראגראם אויף מארגען, צייט-סיגנאל פון ווארשא 20,00 ראדיא-זשורנאל. 20,15 אפערע „קארמען" און גראמאפאן-פליטען. 22,30 קאמוניקאטען.

פאר די קרבנות פון די אויגוסט געשעהענישען אין ארץ-ישראל

אין צוזאמענהאנג פון דער יאהרצייט פון די קדושים נאך די פאריאהריגע אויגוסט-געשעהענישען אין ארץ-ישראל איז אין זשאקאוויץ הינטער לאדז, ביים דאווענען שבת, פרשת עקב, ה' יעקב דוד יאבלאנסקי, וועלכער האט אין ווארימע ווערטער דערמאנט די טרויעריגע טעג און אויפגעפאדערט צו הזכרת הנשמות בעת וועלכער די מתפללים האבען מנדב געווען לטובת ארץ-ישראל. דאס געלד איז געזאמעלט געווארען דורך די ה"ה מרדכי יאבלאנסקי און פ. האכענבערג. צוזאמען איז געזאמעלט געווארען פון די פאלגענדע ה"ה:

צו 3 זל.: מ. האכענבערג און י. בערמאן

צו 2 זל.: י. ד. יאבלאנסקי, י. יאבלאנסקי, ד. ריימשיק, צ. גאלדשמיט, ד. קישינסקי, ע. רעזניק ש. זאלצענשטיין, ש. ראווא, פ. יאסקאוויטש, ש. פייערשטיין און ד. באהם; צו 1 זל.: ל. פיין, ה. זונדיגער, ל. זיגמונטאוויטש, צ. שמולעוויטש, נ. גערצינצוו, י. בום און ת. בום; 50 גר.: א. לעווין. צוזאמען 35.50 זל.

דאס געלד איז איינגעצאהלט און פרמינים-טראציע.

א שטורם פון אויפגערעגטע ארבייטסלאזע

נעכטען ארום 12 א זייגער בייטאג, בעת דער אויסצאהלונג פון די אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע אויף מאטעיקא גאס, האט מען פלוצלינג מערמאלט די קאסע-פענסטערלעך מיט דער ערקלערונג, אז ס'האט פערפעהלט געלד, און מ'דארף דערווייל ווארטען.

אינים גרויסע זאל האבען זיך נאך דעמאלט געפונען אנערך 1,000 ארבייטסלאזע, ביי וועלכע די דאזיגע ערקלערונג האט ארויסגערופען א גרויסע אויפרעגונג. א טייל פון די ארבייטסלאזע האבען מיט הייזעריגע ווערטער זיך אויסגעדריקט אקעגען דער פערטיילונג פון ארבייטסלאזען-פאנד און זיך גערוקט נעהנטער צו די קאסע-פענסטערלעך.

די פאליציי-וואך, וועלכע געפינט זיך תמיד אין דעם דאזיגען לאקאל, האט אויפגעפאדערט דעם עולם זיך צעלקעצירען אין דער אנדערער העלפט זאל, כדי אזוי ארום איינצושטעלען די אונרוהיגע שטימונג און דערמיט אויך במילא פערהיטען פון ערנסטערע ארויסטרעטונגען. איינער פון די ארבייטסלאזע, וועלכער האט זיך אקעגענגעשטעלט דער פאליציי, איז פערהאלטען געווארען.

א האלבע שעה, וואס טאקע באלד איז אנגעקומען געלד און מ'האט ווייטער אנגעהויבען אויסצוצאהלען די אונטערשטיצונגען, האט זיך דער עולם בערוהיגט און ס'איז נישט געקומען צו קיין שום ווייטערדיגע ארויסטרעטונגען מצד די פערצאמעלטע ארבייטסלאזע.

פערשוואונדען אנ'18-יאהריג מיידעל

אויף וסכאדניא 55 האט ביים אונזאבער פון זקאלאנ'אל-געוועלב שווענטאסקי געדינט די 18-יאהריגע חיה קויפמאן. א זעהר שעהן מיידעל, מיטעלען וואוקס, בלאנד. די שכנים האבען זי געהאלטען פאר גאנץ קענדלישע נישט איבעריג קלוג, דאס מיידעל איז א יתומה און שטאמט פון וולאראדזא. איהרס א שוועסטער געפינט זיך איצט אויף א שטעל אין זשאקאווויץ און א צווייטע שוועסטער אין ווארשא.

שבת בייטאג איז דאס מיידעל ארויס פון דער היים, איבערלאזענדיג אלע זאכען, די דאקומענטען און איז א גאנצען טאג נישט צוריקגעקומען. אין אווענט ווען זי איז נישט געקומען, האבען זיך די היימישע אנגעהויבען בעאונרוהיגען. מ'האט איבערגעשיקט צו דער שוועסטער קיין זשאקאוויץ, זיך נאכגעפרעגט אין אבער זיי ווייסען נישט פון דער שוועסטער. ס'איז ענטשטאנען א חשד, אז דאס מיידעל איז פערפיהרט געווארען. נעכטען האט שווענטאסקי וועגען דעם פערלוירענעם מיידעל געמאלדען דער פאליציי. ווער עס ווייסט וועגען איהר, ווערט געבעטען צו מעלדען ביי שווענטאסקי, וסכאדניא 55.

יעווריעאינאו'ס „דער עיקר"

ביי די „ווילנער" אין היגען שטעטישען טעאטער

די איצטיגע פרעמ'ערע — נישט קיין גאלא פרעמ'ערע נאר א וואכעדיגע פארשטעלונג, — דער „עיקר" איז דורך די „ווילנער" געשפילט געווארען שוין צוועלפטער מאל. דא ווערט די פארשטעלונג נאר בעניט. מיר האבען דער דאזיגער פרעמ'ערע געקוקט אפילו א רעפעט'צ'ע, ווייל אלץ איז אפגעגעבען דעם „גולם" — אזוי האט אונז געווארענט פאר דער פרייטאג-דיגער פארשטעלונג פונ'ם „עיקר" דער הרעבאי מוציא.

די האנדלונג איז טאקע געווען אויפ'ן ארט. ווען נישט וואלטען מיר געקענט האבען טענות צו די ווילנער פאר דער וואכעדיגקייט פון דער בריימאנ'דיגער פרעמ'ערע פונ'ם „עיקר".

„דער עיקר אין מענשליכען לעבען איז דאס בילעט גליק, און צו בעקומען דער מענש דאס געפיהל פון צופרידענהייט אין דער ווירקליכקייט, דורך אילוזיע — איז נישט וויכטיג. גליק זאל זיין — דאס איז דער עיקר". דאס איז דער הויפט-געדאנק, וועלכען דער מחבר פיהרט אוים אין זיין „עיקר". עס איז אבער אין יעווריעאינאו'ס שאפונג פעהלט נאך א געדאנק, וואס ווערט אויך אויסגעפיהרט אין „עיקר":

אין לעבען שפילט יעדער מענש א ראלע, ווי אנ'ארטיסט אין טעאטער. און יעדער מענש אין לעבען שפילט נישט נאר איין ראלע א שטייגער:

א גרויסער גביר שפילט זיין ראלע פון גביר און לאגע. ווען ער איז רייך, ווען ער פערלירט זיין געלט און ווערט א קבצן הוליט ער און שפילט זיין צווייטע ראלע — פון א קבצן. יעדער מענש ביי זיך קען נאכפארשען, אז ער שפילט נישט שטענדיג די זעלבע ראלע, אז פאר פערשיעדענע מענשען שטעלט ער זיך אליין פאר פערשיעדען אויך אז דאס לעבען איז „טעאטער", קען מען דאך טעאטער מאכען פאר „לעבען".

דער דאזיגער געדאנק פערקערפערט אין לעבען די ד"ר פרעגאל אין „עיקר" און פיהרט אריין אין לעבען ארטיסטען, וועלכע דארפען דורך אפשפילען געהיסע ראלען בעגליקען, צופרידענשטעלען, עטליכע אומגליקליכע, בעוועלהטע דורך דעם לעבען מענשען און דאס גיט זיך אלהם איין.

די פראגען, וועלכע ווערען ארויסגעשטעלט אין „עיקר" זענען צופיל מענשליכע, צו ערנסטע אז מען זאל קענען פון זיי מאכען א לייכטע קאמעדיע.

דעם דאזיגען צו אפט שארזש-לייכטען טאן, וועלכען איינגע ווילנער האבען אריינגעטראגען אין דער פארשטעלונג פונ'ם „עיקר" — דאס קען מען די פאר-ווארפען.

עס האנדעלט זיך נישט וועגען צווייטען בילד אין ערשטען אקט, וואו עס ווערען פארגעשטעלט די היני-מעדקאליסען פון א טעאטער, וואו עס ווערט געשטעלט א „ליטעראר'שע פיעסע". דאס דאזיגע בילד קען דווקא געהאלטען ווערען אין שארזש-טאנער, אבער ווייטער — שפילען די ארטיסטען דאס לעבען אין דאס לעבען אין מעהר ערנסט, ווי שארזש...

פונ'ם גאנג פון דער פיעסע האט דער טעאטער-עולם שוין געוואוסט, אז די ארטיסטען שפילען, בעשטימטע פאר די הרגל ד"ר פרעגאל, ראלען — עס איז אלזא, געווען איבעריג אונטערצושטרייכען דעם דאזיגען פונקט. אין געדאנק פון מחבר איז גיכער געלעגען, אז די ארטיסטען געהען אריין אין זייערע ראלען, ווי אין ווירקליכען לעבען. דאס — א קאמישע געוועבען אויסשפייען פון היינטע, דאס איז שוין גיכער דער נישט-געלונגענע אויסטייטשונג פונ'ם ארטיסט, איהער דער ווילען פון מחבר.

עס איז אפשר ווינשענסווערט די פיעסע צו מאכען לייכטער, צוגענגליכער צום וואכעדיגען פובליקום, נאר אז שארזש אריין, בעוואוסטזיניג, דארף מען נישט איינפאלען, און אייניגע פון די ליבע, זעהר בעגאבטע ווילנער האבען זיך הערצו אראפגעלאזט.

א שאד — די נ'טיגען זיך נישט אין דעם ביליגען טעאטער-מיטעל!!

מען מוז אבער מיט צופריעדענהייט קאנסטאטירען, אז די „ווילנער" האבען דערהייכט די מדרגה, אז מען קען זיי פריי קריטיקירען: זיי זענען אין דער גליקליכער לאגע, אז מען דארף קיין „זכות" אויף זיי נישט זוכען.

זיי מעג מען שוין אנווייזען אויף פעהלער זיי גיט „צער-בעלי-הזומדיגע" דארף מען גיט מוחל זיין, ווייל דער אלגעמיין דאס גאנצע ביי זיי איז און פולען וואר-ט-איינדרוקטיגע, פרעציזע בעציהונג, קונסטלערישער צוגאנג, גוט טעאטער!

דאס זעלבע — וועגען „עיקר". די פארשטעלונג אינגאנצען איז זעהר אינטערעסאנט און האט דעם בעדינטען ערפאלג.

פ. מאמאנגא.

דער האנדעלס=אגענט אלס קרבן פון ווירטשאפטליכער קריזיס

די קאטאסטראפאלע לאגע, וואס הערשט אין מסחר האט זיך מיט א גאר שטארקער קראפט אבגעשלאגן אויף די אגענטן און „רייזענדער".

די סוחרים בעשולדיגן די אגענטן, אז דורך זייער שעדליכער אינטערווענץ האבן די פאבריקאנטן צוריקגעצויגן די קרעדיטן. זיי זאגן, אז עס זענען געווען פאלן, ווען די פארטרעטער זענען מיטגעריסן געווארן פון דער פאניק־שטימונג און האבן זיך געווענדעט צו די אינדוסטריעלער, איינצושטעלן די ליפערונגען צו די סוחרים, נישט אבגעבנדיג זיך קיין חשבון איבער די טרויעריגע פאלגן פון אזא נישט איבערגעלעגטן שריט.

פון דער צווייטער זייט קומט דער פאבריקאנט און בעשולדיגט, אז א דאנק דער לייכט־זיניגער האנדלונג פון דעם פארטרעטער, איז מען געקומען צו דער פאטאלער לאגע.

די אגענטן האבן זיך נישט געקעגנט מיט דער קרעדיטפעהיגקייט פון די סוחרים, נאר „גע־שטופט" אויף העסטס און לינקס, כדי צו פארדי־נען וואס מעהר פראוויזיע און, אט דאס האט אינטערגעגראבן דעם גאנצן פונדאמענט און צוגע־פירט צו דער אומפערמיידליכער קאטאסטראפע.

צי זענען די אלע בעשולדיגונגען באמת בעגרינדעט און בערעכטיגט? צי קען מען אזוי לייכט פעראורטיילן א וויכטיגן אקטיווען און פעהיגן פאקטאר א דאנק וועלכן די אינדוסטריע און האנ־דעל האבן לאנגע יאהרן געבליהט און זיך עקס־פאנדירט?

די אגענטן האבן דאך מיט זייער אנשטרענ־גונג בעוויזן וואונדער? אין שלעכטע פאל זענען די פאבריקאנטן געבליבן ביי די גרויסע נייע פאבריקס־געביידן און נייעסטע מאשינען פון גרוי־סע פערמעגנס, דער סוחר איז דאך געבליבן, ווער פיי א קליין, ווער ביי א גרויס געשעפט און האבן דערווייל וואס צו עסן, כדי דורכצוהאלטן די שלעכטע איבערגאנגס־צייט, דאגעגן לעבן 95 פראצענט פון אגענטן און רייזענדער אהן פרנסה.

די גרויסע סוחרים האבן אויפגעהערט צו שיקן רייזענדער ווייל מען וויל נישט געבן קיין קרעדיט, די פאבריקאנטן האבן שטארק בע־שרענקט די פראדוקציע און ווילן מאכן נאר דאס זיכערע 100־פראצענטיגע געשעפט.

אט דערפאר איז פערשטאפט געווארן דער הכנסה־קוואל פון דעם אזוי פלייסיגען אינטעגסיווען עלעמענט, וואס האט אין דער קאניונקטור־צייטען ממש וואונדער געשאפען.

דער אגענט געפינט זיך נישט אין דער פרי־

מיליטערישער לאגע, ווי דער פאבריקאנט אדער סוחר, וועלכער קען אין קריטישען מאמענט אויס־הייזען זיינע גלויביגער, אז ער האט א רעפיציט, מען האט זיינע געלייזט און פרנסה דארף מען, וואס אל קהאט פערשלונגען געלד און דערפאר מו־זען זיך די גלויביגער פערגלייכען און דער סוחר אדער פאבריקאנט שטעלט זיך ווידער אויף די פיס.

אנדערש איז די לאגע פון דעם אגענט.

אט די אלע אויסגערעכנטע בעריקזיכטיגונגס־מאמענטען ווערען ביי איהם נישט אנגעווענדעט.

דער אגענט־מוז אהן יעדען פארהאלט, דאס איינ־קאסירטע געלד דעם פאבריקאנט באלד אריינ־שיקען און רא קומט נישט אין בעטראכט, צי דארף ער האבען געטער אויף ברויט פאר זיין פרוי און קינדער און אויב א אגענט ערלויבט זיך (וואס עס געשעהט זעהר זעלטען) צו ווענדען א קאנטא־פראר חודיגע פעטוהאבט מען איהם פאר א פשוט'ן שווינד־לער וואס האט נערויבט פרעמדע איינענטום, און די רעווילטאטען זענען גאר פאטאלע. עס קען מעהר פין ריוה נישט זיין, דער אגענט זאל ווייטער קענען ערהליך פערדינען אויף ברויט.

אט דא מעהט אבמעוועגעט דאס געווען מיט

זיין גאנצער שארפקייט, דער אגענט פאלט א קרבן און ווערט געטריבן צו פערצווייפלונג.

אט אין דעם בעהוף געפונען זיך א גאנצע ארמעע פון ארבייטסלאזע, מיט דעם חלוק בלויז וואס זיי בעקומען נישט קיין ארבייטסלאזען אונ־טערשטיצונג, נאר זענען גאנץ זהאפנונגסלאז אויס־געליפערט זייער גורל פון הלוה און פערצווייפלונג.

אט אין דער טרויעריגער לאגע שטעהט איצט דער פארטרעטער טוטלאז פערשטויסען און פער־איינזאמט, און זיין ביטערען לעבענס־קאמף.

מיט אויסנאהם פון א פאר יחידים, האט דער גרעסטער טייל נישט קיין פרנסה, מען ווערט אין א סך פאלען פערשטויסען און סאבאטירט. כדי צו פערשפארען פראוויזיע זוכט מען צו מאכן דאס גע־שעפט אויסמיידענדיג דעם פארטרעטער.

מען מוז ענערגיש און קאנסעקווענט נעמען צוגרייטען דעם צוזאמענפאהר פון האנדעלס־אגענ־טעלשטעל אין לעמבערג, וואס מוז געפונען א לייזונג פאר די ברענענדע פראגען און פערמיידען א פול־שטענדיגען צוזאמענבראך פון דעם אקטיווען און טיכטיגען עלעמענט, וואס עס זענען די האנדעלס־אגענטען.

יעקב איסטנער

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

גאסטראלען פון די ליבלינגס=ארטיסטען

ווירא קאניעווסקא און פאול ברייטמאן

היינט, דינסטאג, דעם 19־טן, 9 אווענד

דער שלאגער פון סעזאן! בענייטע אויפפיהרונג!

פרייליך! — לעבעדיג! — געזאנג! — טענץ!

№ 30 ווירא קאניעווסקא און פאול ברייטמאן № 30

צום ערשטען מאל אין לאדז

געזאנג אין דער שיינער פרייליכער אפערעטע געזאנג

אמעריקאנער חתונה

אין 2 אקטען מיט פראלאג, מוזיק פון רומשינסקי.

ראלען: סאסעל — ווירא קאניעווסקא. מלך — פאול ברייטמאן.

ס'נעמען אנטייל פרויען: בעזמאן, דיכטענבערג, ליבראווסקא, גערה, פאדערמאן
מענער: אריעל, באלבירסקי, האמבורגער, הערשקאוויטש, הלסבערג, נייהויז, ראקאוו.
דיריגענט: ל. זעלמאן. בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

אנאנס! די נאהנטסטע פרעמיערע דער גרויסער אפערעטע־שלאגער „איציקעל קאזאק"

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
אייגענע פראצאהניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע
אפאראטען, ווי: קלארקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע
גלידער א. א. וו. נעמט אן פון 2,30 ביז 4,30 נאכם.

יורידישע עצות

אין דער דאזיגער אבטיילונג גיט די רע־דאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" אנטווארטען אויף יורידישע פראגען, וואס ווע־רען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן

יורידישע אפטיילונג פון „נייעם פאלקסבלאט".

בעם דערלאנגען א שאנפראגע אויף א יורידישע עצה דארף צוגעלעגט ווערען דער קופאן מיט דער דאטע פון'ם טאג, ווען די אנפראגע ווערט ארגענגעבען אויף אנפראגע אהן קופאן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבן ווערען.

899. ראמאן.

פערערבענט אין גארקאנטיגענט ווערט מען אין זעלבען יאהר אדער אמשפעטסטען אין אנ־דערן יאהר נאכדעם ווי מ'איז אנערקענט געווארן פאר דינסטפעהיג.

אריינציהען אין אקטיווען קען מען א נאר־קאנטינגענטאווע איי לאנג כל זמן ער איז נאך נישט אלט געווארן קיין פולע 25 יאהר.

שלמה פון פוילישע גאס 8 ש.ב

901. א. י. ל. פון זגערזשער 21.

902. א סטודענט פון פיאטרקאווע.

וועגן אייערע ענינים דארפט איהר זיך פער־זענליך פערשטענדיגען מיט אונזער יוריסט מעגליך פון 3—4 נאכמ. מיטברענגענדיג די צייטונג.

903, א. ל. פ.

ער מוז זיך קודם כל אפזאגען פון דער פוי־לישער בירגערשאפט און דאס דארף ער טון בעפאר ער קומט קיין פוילען.

904. יצחק מענדעל.

וואהרשיינליך זענען דאס נישט מעהר ווי הוילע דראהונגען.

קיין משכנות טאר מען אהן קיין געריכטס־אורטייל נישט פערקויפען.

דאס פעקעל סחורה וואס איהר האט צו דעמ־זעלבען פערזאן גראר אריינגעלייגט קאנט איהר א־פילו מיט פאליציי אפנעהמען.

905. ס. ג—ג.

אויב דער סכסוך איז נוגע א מינדעריעהריגען פאן ער בשום אופן נישט ערלעדיגט ווערען דורך אנ'עהרען־געריכט.

די עצה וואס מען האט אייך געגעבען, האט קיין שום ממשות נישט, ווייל אויך דער אפיטרופ איז נישט בערעכטיגט זיך צו פערשרייבען אויף'ן עהרען־געריכט אין נאמען פון מינדעריעהריגען.

910. הא—על.

פרינציפיעל ווערען אריינגעצויגען אין אקטיווע דינסט די פערזאנען וועלכע זענען פעררעכענט גע־ווארען צו דער קאטעגאריע „א" אדער „דע" אויב ס'איז פעסטגעשטעלט געווארן אז זיי האבן בכיוון־דיג ארויסגערופען דעם קערפערליכען דעפעקט אדער קראנקהייט, בכדי זיך אזוי ארום ארויסצודרעהען פון מיליטערדינסט. דאס אריינציהען אין מיליטער קען אבער פארקומען ערשט נאכן אפקומען דורכ'ן בע־טרעפענדען פערזאן דעם געהעריגען געריכטס־אור־טייל.

דאס ערשטע מיידעל

פון ניקאלאי באגדאנאוו

36.

מיר זענען געשטאנען מיט איינגעהאלטענעם אטעם און זיך פערוואונדערט איבערגעקוקט. מיר האָ־בען נישט בעוויזען צו פרעגען פעטער מישאן צי ער מאכט א שפאס, אדער ער מיינט עס ערנסט, ווי ער איז שוין געווען אויף דער אנדערער זייט.

אט א מאדנער מענש — האב איך נישט אויס־געהאלטען — און ער זעהט עפעס מאדנע אויס. אין וואנצע ארויף און די אנדערע — בעהאלטען אין דער פארד.

— פערשטעהסט א סך — האט לענקי אויף מיר זיך א בייזער געטאן — דער פעטער מישא איז א היגער מענש. אויב עס קומט פאר אנ'אנפאל, וועט מען זיין וואכזאמקייט אזוי גיך נישט געפינען, ער קען אליין פערניכטען און אליין זיך אויסהיטען!

— דאס האט ער די געוואוינהייט פון דער אונטערערדישער ארבייט, — האט גוטמוטיג א שמייכעל געטאן פאטאפיטש — איינמאל האט זיין האנט מיך שיער נישט צורייסען אויף שטיקער.

ווי אזוי?

פאטאפיטש האט דערצעהלט, ווי אזוי ער איז עפעס איינמאל שוין א קליינקייט נעפלויגען צום פעטער מישא, ער האט אנגעקלאפט אין טיר און מען עפענט נישט. פון קאמסאמאלישער אומגעדול־דיגקייט איז ער אריבערגעשפרונגען דעם פארקאן. און דא האט איהם דער הונט צוגערוקט מיט ביידע לאפעס. דער הונט האט צופעפנט אזא מויל, אז פא־טאפיטש האט נישט נאר נישט געקאנט שרייען. נאר ער האט אפילו ומורא געהאט א פישטשע צו טון. עס האט זיך איהם אויסגעדאכט, אז ער איז אזוי געלעגען א האלבע נאכט. ער האט אלע מיטלען איבערגע־טראכט, ווי אזוי ארויסצוקריכען פון אונטער'ן הונט, אבער קיין איינער האט נישט געטויגט. ער האט שוין געהאלט זאגען יוידוי, ווען דער פעטער מישא האט איהם געראטעוועט.

— נישקשה, נישקשה — האט ער מיר פער־זיכערט, — קום איך וועל דיר אנטרינקען מיט טיי. מאכט א צווייטען מאל וואלסטו אזוי זיך נישט אריבער־

לויפען. פארוואס האסטו מיך דינט בייטאג איז איקאס נישט געקאפט?

טאכ'ן טיי איז פאטאפיטש געקומען צו זיך און אויסגעלערנט פינקטליך דעם פאראל און אנדערע אנווייזונגען.

נאך אזא מעשה איז געווען נישט היימליך צו געהען צום פעטער מישא.

ווען עס איז אנגעקומען דער בעשטימטער אָ־וועגד אז איך האב זיך געשלעפט דורך די אומענד־ליכע פערפלאנטערטע פארקאנעס צו זיין שטיבעל, האב איך זיך געפילט ערגער ווי אויף אונטערער־דישער ארבייט. שוין בעסער אנטלויפען פון פאליציי און שפיאנען ווי דורך אט די פארקאנעס, ווי איינ־פאלען אין די לאפעס פון אזא הונט. און דער טייוועל ווייסט דעם הונט. ס'קאנט זיך איהם אויסווייזען, אז איך האב זיך נישט צוגעוועצט ווי ס'בעדארף צו זיין, וועט ער מיר אויס־ייסען א שטיק פלייש און ס'איז נישטא פאר ווען צוקלאגען זיך.

סוף־כל־סוף בין איך צוגעקומען צום טירעל. איך קלינג דריי מאל. דאס הארץ קלאפט. דאס טירעל עפענט זיך און פאר מיינע אויגען — דעם הונט'ס מויל.

איך האב זיך צוגעוועצט אויף אלע פיר און ארויסגעזאגט — טס...

פאנריט האט גענומען דרעהען מיט'ן ווידעל און עלאפען אויפ'ן אפגעריניטען שטענגעל.

איך געה נאך איהם און אין קעשענע האלט איך אויף יעדען פאל א מעסערל. איך האב נישט אויסגעהאלטען — געגומען: אויב ער וועט בייסען, זאל איך אונטערשטעלען די זייטען? א נעכטיגער טאג!

נאר אט בין איך אויפ'ן שוועל. די ווארעמקייט און דאס ליכט האבן פערטריבען מיין מורא. כ'האב געשטייכעלט. פערגעסען אן די אלע שרעקען און פערקראכען אין א ווינקעל. און צימער איז ענגלעך, נאר אלע האבן זיך אויסגעזעצט.

ביז אלע זענען זיך צונויפגעקומען, האט פעטער מישא'ס באלעבאטע ארויסגעטראגן טעך אין קעך

ארויין, ווייל זי האט בעמערקט, אז איך טראג שטיוול מיט פאלדען. ווי א „גארמאשקע". זי האט מיך גע־בעטען אויסבלאזען דעם סאמאוואר.

סאניע האט ארויסגענומען די כלים, פאטא־פיטש מיט פעטער מישא'ן האבן געשפילט אין שאך. קרעכצענדיג האט דער פעטער מישא צו־גענומען פ יואיהם די פערד. ווען פאטאפיטש האט אנגעהויבען עפעס פלאנעווען, האט פעטער מישא גענומען די פארד, אריינגעוקנדיג זי אין מויל אריין.

מעהר פון אלץ איז מיר פון דעם אווענד גע־בליבען אין זכרון דער סיראפ. ער איז געווען ווייס, כמעט דורכזיכטיג און זעהר געדיכט. איינער נעמט א לעפעלע סיראפ, מוז דער אנדערער צוהאלטען דאס טעפעל און דאס שטריקעלע פון דעם סיראפ ציהט זיך איבער'ן גאנצען טיש, כאטש שנייד מיט א מעסער, דו וועסט זיך צוזיהען מיט א פינגער — נעסט וקוים קאנען אפשטעפען. אין מויל אריינגעמען האט מען געמוזט פארזיכטיג: צו לעקנים מויל האט דער סיראפ זיך אזוי צוגעקלעפט, אז ער איז אוש בלוי געווארען, און זיך אפקעהרענדיג, גענומען אפרייסען דעם סיראפ מיט'ן פינגער.

קיין בעזונדערע וויכטיגע שמועסען זענען נישט געווען. אבער ווען מיר זענען זיך פונאנדערגעגאנגען האב איך געפיהלט אזא ווארעמ־קייט צו איהם, צו אלע עלטערע חברים, אז מיר האט זיך אויסגערוכט, ווען איך וואלט איצט פלוצלונג געטראפען אויפ'ן גאס — נו, כאטש קאלינישען — אילאוויטשן וואלט איך נישט געראכט די תעוה... אבער קאלינישען וואלט איך צוקוישט!

פון האמאלסט אן האבן די חברת מיט אומגע־דולד געווארט אויף די אווענדען ביי פעטער מישא. און די אלע פערפלאנטערטע קונצען מיט'ן פאראל האבן אונז אריינגעבראכט אין א פרעהליכער שטי־מונג. איך געדענק אפילו נישט וועגן וואס מיר האָ־בען ערעדט מיט'ן פעטער מישא, נאר מיר האבן זיך אלע מאל געוואונדערט, ווי אזוי ער ווייסט אלע איינצעלהייטען פון אונזער ארבייט, אונזערע דורכ־פאלען און חסרונות און אפילו זאכען, וואס מיר אליין האבן נישט געוואוסט. ער האט זיך אפילו פונאנדערגעקליבען ביז דער קלענסטער איינצעל־הייט אין פאטאפיטשעס בעריכטען פיים קרייזקאמי־טעט פון דער פארטיי. מערקווירדיק. נאר אט, ווען עס איז מיר איינגעפאלען א געדאנק טיילען זיך מיט איהם און פרעגען זיך ביי איהם בנוגע מיין

צווייפעל, האב איך זיך פערשעהמט, אזוי ווי פאר א טאטען, און איך בין נישט געגאנגען.

מען האט געמאלדען אין שטאט וועגן מאסקא־ראד. דער פון אלעמען געשעצטער חבר גארבונאוו, דער פארזיצער פון קרייזקאמיטעט, האט צוליב דער ערפאלגרייכער ליקווידאציע פון הענגיקונגען, וועמענס רעשטלעך מאלראטען עס האבן נאך גע־האלטען דעם ווינינ־זווינטיגען האלב־אינזעל קרים, און שטאט האלב־רוסלאנד, האט ארויסגעוויזען איניצי־יאטיוו און פארגעלענט אינצואדרענען אנ'אווענט, כדי צוציהען די אינטעליגענץ.

איצט, דאכט זיך, קאן קיינער נישט צווייפלען אין דער פעסטקייט פון דער סאוויעטן־מאכט. ס'איז שוין צייט, אז די אינטעליגענץ זאל אריבער צו אונז. אפנעמען דיי אז פאר־ארבייט איהרע כוחות, איהר בילדונג און קולטור, אדער איינגאנצען זיך פערוואנר לען אין דער בלינדער קישקע.

מיט אזא ערקלערונג האבן מיר געוואלט דורכ־פיהרען דעם מאסקאראד.

אונזער אינטעליגענץ איז אלע מאל פערכאפט געווען פון מאסקאראדען, און דער צייט פון דער רעוואלוציע זענען קיין מאסקאראדען נישט פארגע־קומען, און איצט דארף אזא זאך זיי צוציהען.

אונז אלע איז דער איינפאל אויך געפעלען גע־ווארען. אינטערעסאנט וועט זיין זעהן די אויסגע־פוצטע פרייליינס און די טענץ. צו די טענצערס. וועלכע האבן זיך אויסגעצייכנט אין טאנצען, האט מיר ארויסגעשיקט בעזונדערע איינלאדונגען. נישט אויסגעפוצטערהייט האט מען געמאלדען, אז מען טאר נישט קומען. מיר די קאמסאמאלצעס, האבן בעשלאסען דורכצופיהרען אונזער ליניע, זויער־בארשטש האט מיר פארגעלייגט אויסצוארבייטען א פלאן פאר'ן מאסקאראד און דעם גאנצען כאראקטער וועלכע די קאמסאמאלצעס דארפען געבען. דעם פלאן האב איך געמאכט צוזאמען מיט זויערבארש־טשען און פערלויף פון עטליכע אווענדען. און איקאס איז דער פלאן געפעלען געווארען און מען האט זיך גענומען לעבעדיק גרייטען.

סאניע האט זיך ווידער בעוויזען, נאר איך האב אנגעהויבען צו בעמערקען, אז די חוטה און אפילו פאטאפיטש קוקען קרום אויף איהר, און די, ווי ס'וואלט גארנישט געשעהען, האט זיך גענומען צו דער ארבייט.

פארטזעצונג קומט.

טערקווירדיגע לעבענס-געשיכטע פון דעם פערשטארבענעם מיליאנער-בראדיאגע האָן

ער איז געווען א הויכגעבילדעטער מענש. — פארוואס ער איז געווארען אנ׳ארומשלעפער, און ווי זיינע חברים האָבען זיך בעצויגען צו איהם

ער האט געשטאמט פון א גרויסען יחוס, געווען א געבילדעטער מענש, געענדיגט צווי אוניווערזיטעטען, א חוץ א מעדיצינ׳ישע שול, און געלעבט די גאַנצע צייט ווי א בראָדיאגע, האט פערמאגט אַ ריזיגען פערמעגען, גע׳ירשענט איבער א מיליאן דאָ־לאר, און איז געשטארבען אנ׳ארימאן, בוכשטעבליך אויסגעאנגגען פון הונגער.

דר. דושיימס האָן, דער „מיליאנער־שלעפער“ וועלכער איז ערשט געשטארבען, איז געווען איינער פון די אינטערעסאנטסטע פערזענליכקייטען אין דער וועלט. ער האט געקענט אויסלעבען זיינע יאהרען אין דעם גרעסטען וואוילטאג, ארומגערינגעלט פון אלערליי לוקסוסען, אבער ער האט בעסער געקליבען דעם לעבען פון די אונטערדריקסטע און אריטסטע מענשען ביי איהם, נאר א קלאר־אויסגערעכנעטע זאך. ער איז געווען אנ׳אידעאליסט און דעם שענסטען זין פון ווארט, אנ׳אמת־ריינע נשמה און ווייך האַרציג. ער האט זיך אפגעזאגט פון זיינע ירושה און דעם מיליאנערסקען לעבען, ווייל ער איז געווען א סאָציאַליסט. „דאס געלד איז נישט מיינע“, האט ער געזאגט, „איך האב פאר דעם נישט געארבייט און האב עס נישט פערדינט, דארף איך עס נישט געברויכען“.

האָן איז געבוירען געווארען אין סט. לואיס מיט 56 יאהר צוריק. זיין פאטער איז געווען וויצע־פרעזידענט און דער גענעראל־דירעקטאר פון אנ׳אייזענבאהן־קאָמפּאַניע. זיין זיידע איז געווען א בעריהמטער אינזשעניער און האט געבויט דעם ערשטען בריק איבער דעם מיסיסיפי־טייך און האָט און דערצויגען געווארען אין אנ׳אטמאספערע פון קולטור און רייכטום.

נאך אין די יונגע יאהרען האט ער געוויזען סמנים פון דער אייגענאַרטיגקייט מיט וועלכער ער האט זיך שפעטער אויסגעצייכענט. אין 1891 יאהר איז ער אריינגעטראטען אין א טעאָלאָגישען סעמינאר צו ווערען א גלח, א קורצע צייט שפעטער האט ער פערקויפט זיינע טייערע בגדים, און האט דאס געלד אוועקגעגעבען פאר ארימע לייט. דאן האט ער אוועקגעגעבען זיין מאַנדאלין צו איינעם וואס האט געוואלט שפילען און האט נישט געהאט קיין געלד צו קויפען אנ׳אינסטרומענט, און זיין צימער האט ער געהאט טנאר אוועלכע מעבעל, אהן וועלכער מען קאן נישט אויסקומען: א בעט, א שטוהל, און א טיש. ער האט נישט געהאט קיין בילד אויף די ווענד, קיין שום בעפוצונג, קיין טעפיך אויפ׳ן דיל, ער פלעגט טראגען זיינע קליידער ביז זיי זענען צופאלען געוואָרען. אלץ, וואס ער האט געהאט האט ער אוועקגעגעבען. אויב ער האט נאר געקאנט אויסקומען אהן דעם, ער האט בוכשטעבליך אוועקגעגעבען ס׳תעמר פון לייב צו אָרימע לייט. זיין מיליאנערסקער פאטער פלעגט איהם יעדען חודש שיקען א היבשע סומע אויף הוצאות, אבער אזוי שנעל ווי ער פלעגט עס קריגען, פלעגט ער עס אוועקגעבען צו ארימע־לייט און האט אליין געלעבט אין נויט.

דאן איז דערנאך געגאנגען אין האַרוואַרד־אוניווערזיטעט, און ווען ער האט בעקומען זיין דיפּלאם, איז ער געפאהרען קיין ענגלאנד, און אקספארד, צו לערנען זיך ווייטער, ער האט אויך געענדיגט אויף דאקטאר־מעדיצין, כאטש ער האט נישט געמאכט קיין לעבען פון דער פראפעסיע.

און ענגלאנד איז ער צום ערשטען מאל בעקאנט געווארען מיט דעם סאציאליזם. ער איז געווען א מיטגליד פון א גרויסער סאציאליסטישער ארגאניזאציע און האט בעשלאסען דורכצופיהרען דעם סאציאליסטישען אידעאל און לעבען אזוי ווייט ווי א מענש, איינער אליין, קען עס טון אין הערצלאזער געזעלשאפט.

א קורצע צייט נאכדעם, ווי ער האט זיך אומגעקעהרט קיין אמעריקא איז זיין פאטער געשטארבען, האט איהם איבערגעלאזט צוואנציג טויזענד דאלאר און דעם איינקונפט פון א מיליאנערסקען פערמעגען. דאן האט זיך אפגעזאגט פון דער ירושה און האט פאר זיך קיין פרוטה פון דעם נישט גענומען. ער האט די צוואנציג טויזענד דאלאר אנגעבאטען דעם בירגערמייסטער פון סט. לואיס מיט דעם פערלאנג אז ער זאל עס אומקעהרען צו די ארבייטער וואס האבען עס פערדינט. דער בירגערמייסטער האט צוערשט נישט געוואלט גלויבען אז איינער וויל ווירקליך אוועקשענקען א ירושה פון 20 טויזענד דאלאר, אבער נאכדעם ווי דאן האט זיך מיט איהם פונאנדערגערעדט האט ער אנגענומען דאס געלד, צוערשט האט מען עס געוואלט פערטיילען צווישען דער ארימער בעפעלקערונג, אבער עס איז געווארען א נייע, און אויפיל קרינערײ, ווער עס זאל קריגען א חלק פון דער מאדנער מתנה או מען האט בעשלאסען דאס קיינעם נישט צו געבען און אוועקצוליגען די צוואנציג טויזענד דאלאר אויף א ספעציעלען צוועק צו געברויכען עס פאר וואוילטעטיגע צוועקען, ווי שולען, שפיטאלען א.א.וו.

אין 1899 האט ס׳גאנצע לאגד געקאכט מיט איהם, ווען ער האט געמעלדעט, אז כדי צו בעקענען זיך מיט דעם לעבען פון די אריםסטע ארבייטער, וועט ער אליין ווערען א וואנדערנדיגער ארבייטער. מען האט איהם בעטראכט פאר א נאר, פאר א משוגענעם, פאר איינעם וועמען עס פעהלט א קלעפקע אין קאָפּ, ער האט זיך אבער ווייניג וואס געקימערט מיט דעם, וואס לייט זאגען, און איז זיך געגאנגען זיין וועג. יאהרענלאנג האט ער ארומגעוואנדערט אריבער דער גרויס און ברייט פון אמעריקא, געגאנגען צופוס מיילען און מיילען נאכאנאנד, געפאהרען אין פראכט־וואגענס, ארער אויף די שטאנגען אונטער די פוהרען, ווי אנ׳אמת׳ער שלעפער. ער האט נישט געגעכטיגט וואו געטאגט, האט שווער געארבייט אויף די פעלדער ביים שניידען תבואה, און ביים זאמלען פרגכט. און האט כסדר געלערנט זיינע חברים א נייע כערען בעגריף פון לעבען און די פאסיאקעס אידעע אלען פון סאציאליזם.

דאן איז געווען פערהייראט, אבער זיין פרוי האט איהם נישט געקענט פערשטעהן, מיט אנדערהאלבען יאהר צוריק האט זי איהם אפגעזאגט און אין איהר קלאגע האט זי געזאגט, אז זי קען שוין מעהר פון איהם נישט אויסהאלטען, ער האט בעסער ליב א געקעכץ אפגעקאכט אין א בלעכענער שאכטעל און אויפגעגעסען הינטער א שטאל אייעדער א גוטען מאלצייט אין זייער איינגענער בעקוועמער היים, האט זי געזאגט. ער האט בעסער ליב זיינע חברים איידער זיין היים און זיין פאמיליע, האט זי געטענהט.

רומשלעפערס און ווערען אנ׳אייגענער מענש ביי זיי, אבער עס איז איהם נישט געלונגען אינגאנצען. זיין הויכע בילדונג, זיין קולטור, זיין רייכטום, זענען איהם געשטאנען אין וועג.

ער האט זיך אונטערגענומען צו ארגאניזירען די וואנדערענדיגע, כדי זיי זאלען נישט ווערען אזוי שרעקליך עקספלואטירט ביי דער ארבייט, ער האט געגרינדעט די „אינטערנאציאַנאַלע בריהדערשאפט פון די שלעפערס“. כדי זיי צו העלפען אין א צרה.

דר. האָנס מוטער איז געשטארבען אין 1915 און האט איהם איבערגעלאזען א ירושה פון א האלבען מיליאן דאלאר מיט דעם בעדינג, אז ער זאל א העלפט פון געלד אויסגעבען אויף די בראדיאגעס, עס האט איהם נישט לאנג גענומען און ער איז ווידער געבליבען אהן געלד.

ער איז געשטארבען אין קליין שטעטעל אין שטאַט ווירדזשיניא. מען האט איהם געגעמטען אין שפיטאל פון דעם האטעל, וואו ער איז איינגעשטאנען אנ׳איינזאמער, די דאקטוירים האבען געזאגט אז ער איז אפגעשוואכט געווארען פון הונגער און איז העריפער ניך געפאלען א קרבן פון הונגער־ענטצינדונג.

די ערשטע לאדזער גוט-בעקאַנטע
פאַבריק פון פאטענטירטע פעלד-בעטען
מאכט בעקאנט, אז צוליב׳ן קריזיס האָבען מיר פערקלענערט די פרייזען פון אונזער אויסארבייטונגען
ווי: פעלד-בעטען, פעלד-בעטען מיט ווענטלעך. לעזשאַטעס
מאַבארעטקעס און האמאקעס
אונזערע פעלד-בעטען זענען פערזעהען מיט דער שוץ-מאַרקע „Palma-Patent“,
פאַר וועלכע מיר גאראַנטירען אויף פיל יאַהרען.
אַכטונג: פאָדערט איבעראל פעלד-בעטען נור מיט דער מאַרקע „Palma - Patent“

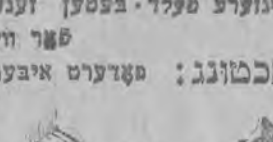

מיט אַכטונג פירמע
„PALMA-PATENT“
אינה. שווארצאווסקי
פולנאצנא 24, טעל. 131-85
בעמערקונג: פאר פראווינץ — בעדייטענדע ראבאטען.

געזעהן און געהערט

מיט׳ן צייכען בלאק איבער פוילען

(ענדע פון זער. 3. זייט).

יאהרען קעט די הויז בהתרגה׳דיג זיך אריינפאסען צו איהר „אין“ און צו איהר מהות, זי וועט בעקומען דעם אויסדרוק פון איהר נאַז, די הויז וועט ווערען א יודיש הויז, אויב אין יאהר וועלען זיך יאהרענלאנג פארען און רעדען יודישע קינדער.

אויב אזוי וכמה בעקומט א גאנצע גאס היזער, ווערט די גאנצע גאס געיודישט, אויב די גאס איז געווען געבויט לויט׳ן טופח און לעבענס־טבע פון גוים וועט זיך די גאס אליין אויסקרומען, פערדרייען, פערקרייפלען זיך לויט דער יודישער טבע און „ארכיטעקטאניק“ דערוויהער אלע בוי־געזעצען, דערוויהער אלע מוניציפאלע, סאציאלע און סאניטארע פעראָרדנונגען, געזעצגעבונגען און כללים.

עס זענען טאקע פעראַן אין פוילען יודישע שטעט, גאסען, הויפען, פאמת יודישע וואס טראגען און זיך דעם כאראקטער פון א געניצטער, איבערגעליצענעטער, צו שמאטע־געווארענער הענטשקע.

סטיללאזיגקייט אהער סטיל — ביידע לעבען בכלל און אין אהער צייט אויף קצבה ביי דער פערגאנגענהייט.

דערווייל האלטען זיי די רולען און טארמאזען פון סטיל און סטיללאזיגקייט.

און די יודישע גאסען פון פוילען וואו האט זיך יחוסדיג־ברייט צעליינט דער פערוועריטער דלות־מאגנאט, ליגט אויך פערבארגען דער עצם פון יודישען סטיל, פון דער יודישער ליניע.

עס איז אויך א סטיל...

אוודאי א סטיל, קראנק און דער דלות פערגינט זיך מיט אנ׳איינענעם סטיל.

קענען דעם סטיל מוז מען קעמפען און אויסמעקען איהם מיט׳ן שורש.

* * *

קינדער האבען מורא פונאנדערוואַרפען אויסגעבויטע פון שפיל־קלעצלעך היזער, גערטנער, שטעט, ווייל זיי גלויבען נישט אז צום צווייטען מאל בויען וועט זיך די זאך אזוי איינגעבען און פיין געלונגען.

קינדערשע השגות — און גענוג זאלען זיי זיין די וועלט־מטרימלעך!

מיכאאיל יא.

הולך בתום ילך בטח,
ומעקש דרכיו יודע
גויל אלו רקיעי, קני כל חודש תא:
דיו אלו ימי וכל מי כנישו תא:
דידי ארעא ספרי ורשמי רשו תא:
קענען נישט איבערגעבען דאָס רעיעלקיים פון דער וועלט - בעוואוסטער
רעכטסקאנסולטענטע-ביורא פון ה׳
מאַנעלא, פיעטריקאווער 17
(זשכאָדניע 52) טעל. 148-79
וואו עס ווערט פינקטליך ערלעדיגט, געווי־סענהאַפט געשריבען אלערליי בישעס:
ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואלאניעס, קלאוזולעס,
זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעדט
אין פוילען, וועגען דירות אין אורזשאַנד ראזיעמסקי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. מיט אכטונג ד. מאַנעלא,
פעטריקאווער 17.

די פערשאלטענע ירושה

(9 גרויסער ראמאן פון ליידענשאפט, ליבע און פערברעכען

— געבען עס אונז א סך! — האט מאקס פעסט א זאג געטון — אין גוטערמאנ׳ס הויז וואוינען א סך זעהר רייכע, זארגלאזע לאקאטארען... אין הויז איז דא א גרויסער רעסטאראן, א בילדער־גאַלעריע, אנ׳ערשטקלאסיגער קינא־טעאַטער, וואוינונגען און ביוראס, און מיט אלץ פיהרט און א גענויטע באלעבאטישע האנד. און איצט, זייט וויסען, אז עס זענען דא צוויי מיטלען ארויסצוציהען פון דארט דעם עולם: ערשטענס, א בעשלוס פונ׳ם הויז־ווירט גופא, וועלכען קאן אין א געוויסער צייט אלעמען עקסמיטירען; ווען מיר וואלטען דארט געווען די באלעבאטים, וואלטען מיר טאקע אזוי געטון. גוטערמאנען, פערשטעהט זיך, פאלט עס גארנישט איין! בלייבט, הייסט עס, אונז אויסען, נאר דער צווייטער מיטעל — שרעק. דאס הייסט: ארומרינגלען דאס „גוטערמאנ־הויז“ מיט א מויער פון שרעק, און קיין ילוד אישה וועט נישט איינפאלען אריבערצוקריכען איבער דער דאזיגער פערצוימונג... איך וועל אייך דערקלערען מיין פלאן.

ער האט פארגעזעצט צו רעדען רוהיג, קלאר און גענוי.

מאטעס האט זיך אויפמערקזאם צוגעהערט.

מאריץ ווידער האט יעדע מינוט ארויסגעטאפען מיט זיין עקעלהאפטען דריבנעם געלעכטערל, און אלע ווייל געריבען זיינע פינגער און׳ם טאבאק־שקעטעלע.

באקס האט נאך נישט געלאזט אינגאנצען פונאנדערגעוויקלט זיין פלאן, ווי און דער טיר האט זיך דערהערט א פערזיכטיג קלאפען, און אנ׳אפגעוועלקטע עלטערע פרוי האט אנגעמעלדען:

— דא פרעגט אויף אייך איינער א הער לעאן שטיינמאן.

אין צימער איזאריין לעאן.

— מיין פעטער האט מיך געבעטען, איך זאל זיך ענטשולדיגען פאר אייך, — האט ער געזאגט — ער גופא איז איצט זעהר פערנומען... ער האלט אבער, אז עס איז קנאפ צו ענטשולדיגען זיך בלויז מיט אנ׳אפיציעלען בריף, און ער האט מיך דעריבער געבעטען אפצוטרעטען ביי אייך... אגב האט ער מיך אויך בעפולמעכטיגט צו געבען אייך אלע נויטיגע אויפקלערונגען.

מאקס׳נס פנים איז נאך בייזער געווארען.

מאריץ האט גענומען א שמעק טאבאק, און א קוק געטון אויף לעאנען מיט אזא מינע פונקט יענער וואלט געווען עפעס א ווילדע פערזענליכקייט.

בלויז מאטעס איז געבליבען ביי זיין הכנעה׳דיגע גרויהיגען אויסזעהן.

לעאן איז צוגעגאנגען צום טיש, און אוועקגעלעגט אויף איהם זיין דיקען פארטפעל.

— איך האב אייך געבראכט קאפיעס און אפשריפטען פון די דאקומענטען, וועלכע האבען א שייכות צו זינגער׳ס ירושה. די אריגינאלען האט איהר שוין געזעהן, און איך האב געהאלטען, אז ס׳איז נישט קיין שכל מיטצונעהמען זיי מיט זיך...

מאריץ האט א לאך געטון.

— ס׳איז וואונדער! — האט ער זיך אפגערופען — איך בין ענטציקט פון אייער פארזיכטיגקייט... ביטע, זעצט זיך צו!...

מאקס האט זיך עטוואס א בויג געטון פאראויס.

— קאפיעס און אפשריפטען קענען דא קנאפ וואס צונויץ קומען. — האט ער ברוגז געזאגט — זאגט, ס׳ארא ענטפער ברענגט איהר אונז פון אייער פעטער אויף אונזער בריף?

— אַ נעגאַטיווער, מיין הער... ער איז נישט נישט מסכים...

די בליקען זייערע האבען זיך צוזאמענגעטראפען. צווי פאר אויגען — די קאלטע רוהיגע אויגען פון מאקסען, און די דרייסטע, אויפריכטיגע אויגען פון לעאנען.

— איהר האט נישט קיין רעכט! — האט מאקס אויסגעשריען.

— איהר וועט מיר ענטשולדיגען, הער, אבער, מיר האבען, רופא יא האט רעכט אזוי צו האנדלען! — האט לעאן רוהיג אפגעענטפערט — און דער צוואה פון פערשטארבענעם פרידריך זינגער איז דא א ספעציעלער פונקט, וואס רעדט פאראויס, אז זי וועט אריין אין קראפט נישט פריהער ווי א יאהר נאך זיין טויט... דערווייל זענען בלויז פערלאפען זעקס חדשים... סאר, אלס בעפולמעכטיגטע פון דעם פערשטארבענעם הער זינגער, זענען פערפליכטעט פונ׳ם געזעץ, און אונזער חוב איז אכטונג צו געבען אז דעם פערשטארבענעמס לעצטער ווילען זאל זיין דערפילט!... מיין אנקעל, הער יאקוב שטיינמאַן, האט מיך געבעטען, איך זאל אייך דירעקט אנווייזען אז ער קען גארנישט אונטערנעהמען אייערטוועגען, און דער יהיתיכט כל זמן עס וועט זיך נישט ענדיגען דער דאגעוויזענער טערמין...

עס איז ענטשטאנען א שווערער שטילשווייגען.

מאטעס האט איידעל א פרעג געטון:

— ווי האלט עס עפעס מיט די נאהענטסטע קרובים פונ׳ם הער זינגער?

— ס׳האט זיך גארנישט געענדערט מיין הער... כ׳וויל זיך מיט אייך פולשטענדיג, אויפריכטיג פונאנדערשמועסען, דער הער זינגער, ווי איך איז בעקאנט, האט איבערגעלאזט זיין גאנץ פערמעגען אלס ירושה פאר זיין איינציג קינד, א טאכטער, וועלכע ער האט נישט געזעהן פון זיין פריהערסטער יוגענד, און וועלכע ווארען... ער האט אנגענומען אלע מיטלען כדי אנכע און פאר איהם איינגאנצען פערשוואונדען געוואָרצוקומען אויף איהרע שפורען, ובפרט אין די לעצטע יאהרען פון זיין לעבען, אבער אלע זיינע בעמיהונגען האבען נישט געבראכט צו קיין שום רעזולטאט... איך גופא בין פערבעטען געווען אנטייל צו נעהמען אין די ארומזוכענישען, אז איך מוז זיך מודה זיין, אז דער פועל־יוצא איז געווען אזא נישטיגער, אזא קלעגליכער דאס מ׳האט ממילא געמוזט קומען צום ערגסטען אויספיהר, אז דאס מיידעל איז געשטארבען...

מאריץ האט שווער־אטעמענדיג א שאקעל געטון מיט׳ן קאפ:

— זעלבסטפערשטענדליך, איך האב שטענדיג אזוי געטענה׳ט... רעדט ווייטער, הער שטיינמאן!...

— דער הער זינגער האט אבער נישט געוואלט אפלאזען דעם געדאנק, אז נאר די טאכטער זיינע דארף איהם ירשענען, און דעריבער האט ער בעשטימט א יאהריגען טערמין, נאך זיין טויט, אויף עגות. גילטיג צו זוכען זיין פערפאלענער טאכטער. נאך דעם ווי דער דאזיגער טערמין וועט זיך האבען געענדיגט, דארף דאס פערמעגען אריבער צו אנדערע נאהענטסטע קרובים... דער פערשטארבענער האט וועלכע קרובים... אזא קרוב זייטער איז אגב זיין ברודער־זוהן, וועלכער איז מיט צעהן יאהר צוריק געלאנגעוועהן און צפון־אמעריקא, און וועגען וועלכען קיינער ווייסט גארנישט פון דעמאלט אן... מיר האבען עטליכע מאל אנאנסירט אין די צייטונגען, אז מיר זוכען איהם, אבער — אהן רעזולטאט.

(פאָרזעצונג קומט).

קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
(ביים פלאץ קאשטשעלני)
פערשטארקטער סימפאנישער ארקעסטער
דער זאל איז מעכאניש ווענטילירט.

היינט און פאלגענדע טעג! גרויסער דאפעלטער פראגראם! היינט און פאלגענדע טעג!

1. פרעכטיגע דראמע א.נ. דער **פירשט** און די **טענצערקע**
Lucy Doraine / Willy Fritsch אין די הויפטראלן
2. **ראמאנס** פון דער **פירשטין** **De Velois**
אין די הויפטראלן: AGNES ESTERHAZY, MICHAŁ VARKONYI

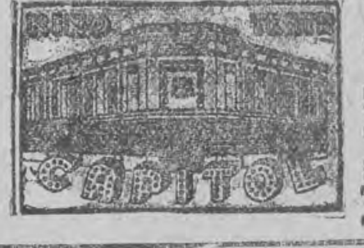

היינט פרעמיערע!
דראמע פון ליבע, גרויסע געפיהלען און אפפערונג. טראגעדיע פון א געפאלענער פרוי א. נ.:
דאס הארץ פון א גאסן=פרוי
די הויפטראלע קרעאירט מייסטער־האפט די נעניאלע און שעהנע **CORRINE GRIFFITH** אין דער געוועלטשאפט פון גלאנצענדען אקטיאר **EDMUND LOVE**
אויסער'ן פראגראם: דער בעריהמטער אנסאמבל גראטעסק־טאקסאפאניסטען די 6 ברידער **BROWN** ווי אויך דער פענאמענאלער ווירטואז **BERNARD de PACE** אין זיין נייעם רעפערטואר. —— אנהויב אין געוועהנליכע טעג 5 א זייגער נאכמ. שבת און זונטאג 2 א זייגער נאכמ.

Szkoła Przemysłowa
Pomorska 46-48, tel. 163-80
Tow. Szerzenia Oświaty i Wiedzy Technicznej wśród Żydów w Łodzi
אפטיילונגען: מעכאנישע, עלעקטראטעכנישע, וועבעריי
די קאנצעלאריע ערטיילט אינפארמאציעס און נעמט אן איינשרייבונגען מאנטאג, דינסטאג, מיטוואך און דאנערשטאג פון 10—14 נמ.

קלאנג=פילם=טעאטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178.
נאכ'ן גרינדליכען רעמאנט
א גרויסע פרעמיערע!
פון **פרייטאג**, דעם **15 אויגוסט** ד. י. און **טעגליך**
גרויסער קלאנג=פילם=פרעמיערע!
זינגער פון פאריז
אין דער הויפטראל:
MAURICE CHEVALIER
הונדערט־פראצענטיגער רעד־ און געזאנג־קלאנג־פילם.
די פרייזען פון די פלעצער זענען נישט פערגרעסערט.

בבית ספרו של יצחק גאָ דברג
(Al. 1 Maja 16)
יבוקש מלמד
מומחה ומסביר מצוין ללימוד גמרא ותוספות.
היתרון ינתן למי ששמש פה בתור מלמד באחד ה„חדרים" המעולים.

וועכנעריז כירורגישע **קליניק**
„SANATO"
אגראדאווא 10 טעל. 213=57
1־טע און 2־טע קלאס
ערצטליכע אויפזיכט
איבער דער מוטער און קינד.
פרייזע פון געבורט
אין 2־טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס־מיטלע.
200 זל.

די רענאמירטע ערציהונגס=אנשטאלט פון 7=קלאסיגע שולע און פרעבלשולע
קאצענעלזאן-נאחומאב
8 נאר לודקא 8 (צווישען נאוואמיעסקא און וואכאדניא)
טעלעפאן 177-01 (פון 11 ביז 2)
קינדער אין שול־צוואנג עלטער ד. ה. פון 7 ביז 15 יאהר ווערען א גענומען אין די קלאסען: A, B, C, I, II, III, IV
אין פארבערייטונגס־קלאס A° ווערען אנגענומען ענטוויקעלטע קינדער פון $7\text{-}5^1/_2$ יאהר. אין די **פרעבל=שולע** (שפיל־שולע) קינדער פון 3-7 י.
חוץ דעם אלגעמיינעם שול־פראגראם, קענען די ארטאדאקסישע קינדער געניסען פון **נאכמיטאג=חדר** וואו ס'ווירד געלערנט גרונדליך אלע למודי־קודש, דהיינו: **חומש, רש"י, נ"ך, גמרא, ותוספות**
דורך מלמדים־ספעציאליסטען אונטער דער פערזענליכער השגחה און הנהלה פון באוואוסטען למדן **ר' יעקב בנימין קאצענעלזאן**
בעמ.: די צאהל שעה'ען, ווי אויך מלמדים פאר למודי־קודש זענען היי־יאהר בעדייטענד פערגרעסערט.
פאר פידיש שוואכע קינדער, ווי אויך פאר אומבעמיטעלטע ענטוספירט
נאכמיטאג שולע | ביז 50% בילינגער | נאכמיטאג
נאכמיטאג חדר | | פ עבלשולע

PORADNIA
WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים=ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר ווענערישע הויט=קראנקה.
און מענער־שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער.
קאנסיליום מיט ספעציאליסטען פון אורא־לאגישע און נערוועז־קראנקהייטען.
קווארץ־לאמפ. עלעקטרישער הייל=קאבינעט קאסמעטיק.
— — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אוונד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט־אן א פרוי־דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע־צימער פאר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

א בודקע
צו פערדינגען
צו ערפאהרען
פאדזשעמשנא 15, אין פוטער־געוועלב פריים.

א לערנ=
יונגעל
ווערט געזוכט
צו לערנען עלעקטראטעכניק. פל. וואלנאשטשי 9 ביי זענדעל.

א ריכטעווער
צו א קאמאשען־מאכער
זוכט א פאסטען
פון באלד. אפערטען אונטער „ריכטעווער"
8225 אין אדמינ.

א צוקערניע
מיט אנ'איינגעארדנעטער פראצאווניע צו א זעהר צוגענגליכען פרייז ביליג צו פערקויפען. צו ערפארן צוקערניע זגערזשער 24.

א נאכט שפולער
אויף א טרים מאשין (האנד) אויף נאכט־ארבייט ווערט געזוכט, צעגעלניא־נא 15 ארבאך.

ס'ווערט געזוכט
איינגעל
אויף צודאטען צו סוועטערס און א יונגעל אלס בעהילף צו פע־דע מאשין.
אגראדאווע 12, וואויג. 4

א יונגער
ווערט געזוכט
און פרוכטען־געשעפט
14 אנדזשעיא 14
9828 פישמאן.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציאל־ארצט פאר נירן, בלאז און אורין־קראנקהייט
NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעמט אן פון 4—7 אוונד.

Dr. Z. Rakowski
ספעצ. פאר אוירען־, נאז־, האלז־ און לונגען־קראנקה
9 קאנסטאנטינער 9. טעלעפאן 227-81.
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע נגערזשער 17, פון 10—11 און פון 2—5.

DR. MED.
ANTONI
MILLER
Łódź, Targowa 32
fgont I piętro tel. 206-34
Choroby wewnętrzne i zakaźne.
Godz. przyjęć 8 — $9^1/_2$ rano i od $7\text{—}8^1/_2$ wiecz.

DR. MED.
Z. Datyner
צוריקגעקעהרט.
אוראלאג
ספעציאל־ארצט פאר בלאזען נירען און אורין־קראנקהייטען
Piramowicza 2
(Olginska) Telef. 148-95
נעמט אן פון 9—10 פארם און פון 6—8 אוונד.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 134—72
נעמט אן אינדערהיים פון 2-3 פ. מ. פון 7-9 נ. מ.
אין קליניק „סאנאטא"
אגראדאווא 10 פון 12—1

Dr. med.
A. BANASZ
ספעציאל־ארצט פאר נירען און בלאז־קראנקה.
וואולטשאנסקא 23
טעל. 139-88
נעהמט אן פון 3—4 נ"מ.

ליבער הילף און א רפואה

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
זשעוושינער 11, טעלעפאן 3763
אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

ד"ר איכיק נאז, האלז, אויערן קר'	$4^1/_2$—$5^1/_2$
ד"ר קערשנער קינדער־קראנקה.	9-11 $4^1/_2$-5
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	12—2
ד"ר ביבערגאל הויט און ווענער.קר.	$11^1/_2$—$12^1/_2$
ד"ר שמירנעלד נערוועז און גמיטגע קר.	1—2
ד"ר גאלדבלאט אויגען־קראנקה.	$12^1/_2$—$1^1/_2$
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	2—3
ד"ר שמערלאווסקי פרויען־און געבורטס־הילף	$4^1/_2$—$5^1/_2$

פטיכא־טעראפיע, שפראך־שטערונגען ווי שטאמלען א. ווי פאקען־שטעלן, קינסטליכע בערג־זון־בעשטראל. איינשפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראצ. אויף פערלאנג וויזיטען אין שטאט. אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמע און בלוט
אימפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען=אינסטיטוט.
ד"ר לאזשינסקי־סטאראפאלסקא
צאהן־ארצט 10—1, 3—6
קינסטליכע ציינער, קראנען, פאמבען א.א.וו.
די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

ליכערע הילף און א רפואה
אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט=פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעם פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין נוף פאר הויקערס און פיסן

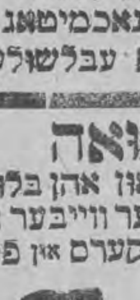

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל־בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מעבשען־קאפ, אדער אזוי ווי א האמער־קאן און עס פאלט אריין אין דעם בוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט אך בראנדיג און שטארבלינג. ספעציעל גנומענע הפל־פערדראזען אויסגעצייכענט גום דורך גרויסע פראפעסארען מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר־דאקטאר בראכבערונג בעגוטיגען זיכער דעם שמערצען און געפעהרליכטען

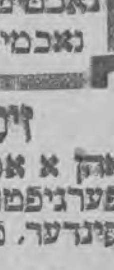

בראך. אויך פאר הויקערס לייטונגען מיט הייל־גארטעטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאט־פוס ספעציעלע אפאראטען אין די שיך. קינסטליכע נומענע פיס און הענד, גוטע זאכען פאר די גרעסטע קראנקע אדרן.
שפרעכשטונדען פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונט.
ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter.
בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג, דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס־פראפעסארען: **פראפ. ד"ר בראנטש, פראפ. ד"ר י. מארישלער, פראפ. ד"ר בר. קיפלאנאווסקי** און אויך אנדערע. מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען־קאסע

דאנקזאגונג.
העכסט הערציג איך אויס דעם בעסטען דאנק דעם הערן דיר. י. **ראפאפארט**, ספעצ. פאר בראך, וועלכער נעמט אן אין לאדז, וואולטשאנסקא 10 טעל 177-22 פראגט פארט. זאר זמן בעזוכענהאפטען פערלעגען מיר א גומענעם הייל־באנדאזש ליים זמן פעריע. האב געליטען אויף בראך 20 יאהר און א דאנק איהם בין איך היינט געזונט, און כ'קען איהם נעמען אלעמען שמעהלען.
Dr. BERGHOF Arzt.

---

3 ביז 4 צימערן און קוך
זיכ בעקוועמליכקייטען אין דער געגענד פון זגערזשער, בושעושינער ווערט געזוכט צו דינגען מעקלערס געגרינשען. אפערטען אין אדמ "M. F."

קוואליפיצירטע
בליערין
צו ביוסטגאלטען ווערט פון זאפארט געזוכט
וואולטשאנסקא 65
ביי י. ערליך

א פראקטיצירטער
בוכהאלטער
און קארעספאנדענט - מאן וועלכער האט געארבייט אין א גרויס געשעפט צירקא 10 יאר, זוכט בעשעפטיגונג אויך קאן זיין א פאר שעה אין טאג פארמיטאג, אדער נאך מיטאג צו מעסיגע פרייזן, זיך צו ערקונדיגען ביי וויצמאן זאכאדניא 54 רעכטע אפיצינע פארטער.

א פראנט־געוועלב
מיט א גרויס שוי־פענסטער אויף פיעטריקאווער גאס מיט זעמטליכע איינריכטונגען איז פון זאפארט ביליג צוליב אבריזע אי. בערצוגעבען צו ערפאהרען ביי ע. דימאנט
30 זגערזשער 30
אינפארמאציעס פון 9—12

אבאנעמענטס־פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט צוטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6—5 זל. א חודש אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פאראנטווארטליך
די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען־פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. דאנערשטאג און ערב יום־טוב—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . . 60— . . . 4 .
. . . . 18— . . . 8 .
ש מעכטיגע—12 . . . . . .
איבער דער שטאט 50 פראצ. טייערער, אונסער 100 פראצ. טייערער, פאמיליען־אנאנסען 10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.